

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

Katedra občanského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ZASTOUPENÍ

Representation

Diplomantka: Tereza Jelínková

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Josef Salač, Ph. D.

Datum vypracování práce: 11. listopadu 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 127.132 znaků včetně mezer.

V Praze dne 11. listopadu 2021

.....
Tereza Jelínková

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu své diplomové práce doc. JUDr. Josefu Salačovi, Ph. D. za konzultace, vedení a poskytování užitečných a cenných rad během zpracování této diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině za laskavou podporu během mého studia.

Seznam zkratek

NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
SOZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích
OBCHZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
ZOR	zákon č. 94/1963 Sb., o rodině
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ZoA	zákon č. 85/1996 Sb., zákon o advokacii
ZDP	zákon č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců
SŘ	zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
DŘ	zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád
TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád
ABGB	zákon č. 946/1811 Sb.z.s., obecný zákoník občanský
OZŘ	zákon č. 128/2000 Sb., o obcích
ZKSNH	zákon č. 155/1998 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých
NSS	Nejvyšší správní soud České republiky
NS	Nejvyšší soud České republiky
ÚS	Ústavní soud České republiky
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Obsah

Obsah	5
Úvod.....	8
1. Pojem zastoupení	9
1.1 Druhy zastoupení – přímé a nepřímé zastoupení.....	9
1.2. Zastoupení státu	11
2. Obecné podmínky zastoupení.....	12
2.1. Dobrá víra zástupce a jeho způsobilost k právnímu jednání.....	12
2.2. Rozpor mezi zájmy zastoupeného a zástupce	13
2.3. Překročení zástupčího oprávnění	14
3. Smluvní zastoupení.....	16
3.1. Plná moc	16
3.1.1. Náležitosti plné moci	17
3.1.2. Forma plné moci	18
3.1.3. Akceptace plné moci zmocněncem.....	19
3.1.4. Popření plné moci zmocnitelem	20
3.1.5. Plná moc podle komorových předpisů.....	20
3.1.6. Fúze zmocněnců	22
3.1.7. Zánik zmocnění.....	24
3.2. Prokura.....	25
3.2.1. Udělení prokury	26
3.2.2. Rozsah prokury	27
3.2.3. Požadavek na péči řádného hospodáře při výkonu prokury	29
3.2.4. Podepisování prokuristy	30
3.2.5. Zánik prokury	30

4. Zákonné zastoupení a opatrovnictví	31
4.1. Zákonné zastoupení	31
4.1.1. Obecně k zákonnému zastoupení.....	31
4.1.2. Zákonné zastoupení nezletilého.....	32
4.1.3. Jednání za podnikatele a právnickou osobu.....	33
4.2. Opatrovnictví	34
4.2.1. Opatrovnická rada.....	36
4.2.2 Opatrovnictví právnické osoby.....	38
4.2.3. Veřejný opatrovník	39
5. Podpůrná opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat	41
5.1. Předběžné prohlášení	42
5.1.1. Obecně k předběžnému prohlášení	42
5.1.2. Obsah předběžného prohlášení	43
5.1.3. Forma, svědci a zápis předběžného prohlášení.....	44
5.1.4. Nevidomý, další osoby a osoba se smyslovým postižením	45
5.1.5. Odvolání předběžného prohlášení	47
5.1.6. Jiné podmínky předběžného prohlášení.....	48
5.1.7. Změna a zrušení předběžného prohlášení.....	48
5.1.8. Neplatnost předběžného prohlášení	49
5.2. Nápomoc při rozhodování	50
5.2.1. Úvod do problematiky nápomoci při rozhodování	50
5.2.2. Smlouva o nápomoci při rozhodování	51
5.2.3. Práva a povinnosti podpůrce	52
5.2.4. Odvolání podpůrce.....	53
5.3. Zastoupení členem domácnosti.....	53
5.3.1. Předpoklady a vznik zastoupení	54

5.3.2. Rozhodnutí soudu	55
5.3.3. Povinnosti zástupce, rozsah zastoupení a mnohost zástupců	56
5.3.4. Zánik zastoupení	59
Závěr	60
1. Seznam použité literatury	64
2. Seznam použitých internetových zdrojů	65
3. Seznam použitých právních předpisů	65
4. Seznam použité judikatury	66
5. Seznam ostatních zdrojů	67
Abstrakt	69
Zastoupení	69
Klíčová slova: Zastoupení Plná moc Prokura Opatrovnictví	70
Abstract	71
Representation	71
Key words:	72

Úvod

Úvodem své diplomové práce bych chtěla uvést, že zastoupení je institut, kterým je protkaný celý život mnohých fyzických osob a v současné době také „celý život“ osob právnických. Tento institut má základy jak v Listině základních práv a svobod, tak v celém právním řádu České republiky, a v současné době ještě mnohem víc než dříve – vzhledem k účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále také jako „NOZ“) - je jeho stěžejním aspektem princip autonomie vůle jedince. Tento princip NOZ staví na velmi významnou příčku a o jeho důležitosti nemůže být pochyb i z hlediska zachování nejdůležitějších základních lidských práv a svobod, mezi něž nepochybně patří právo rozhodovat se dle své svobodné vůle. Zastoupení jako takové je velmi důležitou součástí právního jednání osob, ať již ve vztahu k jejich soukromému, či pracovnímu životu.

Ve své diplomové práci bych ráda pojednala o různých aspektech právního zastoupení, přičemž struktura mé práce bude sledovat více méně strukturu, jakou dělí právní zastoupení zákon (NOZ). Cílem mé diplomové práce je podat víceméně komplexní přehled o úpravě institutu zastoupení v českém právním řádu s tím, že hlavní důraz bude kladen na právní úpravu NOZ, avšak budou zmíněny i jiné právní předpisy v nezbytném rozsahu. Stejně tak je nutno zahrnout i judikaturu NS, NSS a ÚS, která na danou problematiku dopadá. U podpůrných opatření při neschopnosti zletilého jednat je důležité uvést právní úpravu, ze které naše současná právní úprava vychází, popř. ji s touto úpravou porovnat, a to např. v případě zastoupení členem domácnosti.

„Zastoupení je institut umožňující jednat to, aby za osobu, jež není způsobilá činit právní úkony, činil tyto někdo jiný, a jednat to, aby osoba, která je k nim jinak způsobilá, je dala za sebe a s účinky pro sebe činit někým jiným“.¹

---

¹LegalPartners, advokátní kancelář s.r.o. Dostupné z: <http://www.legalpartners.cz/pojmy/zastoupeni-pravni-zastoupeni-advokat-advokatni-kancelar-pravni-firma> [cit. 20. 8. 2017].

1. Pojem zastoupení

Podstatou zastoupení je právní jednání zástupce v zájmu zastoupeného, a to vůči třetím osobám. NOZ upravuje zastoupení v hlavě III části první. Dle ustanovení § 436 odst. 1 NOZ platí, že „[k]do je oprávněn právně jednat jménem jiného, je jeho zástupcem; ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému. Není-li zřejmé, že někdo jedná za jiného, platí, že jedná vlastním jménem.“ Dle odst. 2 daného ustanovení pak platí, že „[j]e-li zástupce v dobré víře nebo musel-li vědět o určité okolnosti, přihlíží se k tomu i u zastoupeného; to neplatí, jedná-li se o okolnost, o které se zástupce dozvěděl před vznikem zastoupení. Není-li zastoupený v dobré víře, nemůže se dovolat dobré víry zástupce.“ Toto ustanovení vychází z úpravy SOZ, kdy tento upravoval danou problematiku ve svém ustanovení § 22 až 24. Při přenesení daných ustanovení do NOZ se přihlíželo nejen k vnitrostátní úpravě, ale taktéž k úpravě nadnárodní a k zahraničním standardům.

1. 1 Druhy zastoupení – přímé a nepřímé zastoupení

Zákon rozlišuje dva druhy zastoupení, a to zastoupení přímé a zastoupení nepřímé. Z přímého zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému, kdežto ze zastoupení nepřímého vznikají subjektivní práva a povinnosti zástupci, kdy tento je následně podle smlouvy se zastoupeným (např. postoupením pohledávky) na něj převede. V případě přímého zastoupení jedná zástupce jménem zastoupeného a na jeho účet, naproti tomu v případě nepřímého zastoupení jedná zástupce sice také na účet zastoupeného, avšak vlastním jménem.² Pro odlišení přímého a nepřímého zastoupení je podstatná skutečnost, že zástupce se třetími osobami jedná tak, že je zřejmé, že zastupuje zmocnitele a že jedná na jeho účet. Z jeho jednání musí být nepochybné, že kontrahentem je zastoupený, nikoli zástupce. V okamžiku, kdy není možné bezpečně prokázat, že zástupce jednal jménem zastoupeného, uplatní se nevyvratitelná právní domněnka, že jednal svým jménem. V tomto případě je nutné hovořit o zastoupení nepřímém. Pakliže zástupce překročí zástupčí oprávnění a nedbá pokynů zastoupeného, má zastoupený nárok domáhat se po něm náhrady škody, byť je jeho jednáním vázán sám.

---

² Obdobně také rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 3. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2968/2006.

Přímé zastoupení může vzniknout buď na základě smlouvy (ustanovení § 441 a násl. NOZ), ze zákona, anebo rozhodnutím soudu (ustanovení § 457 a násl. NOZ). Příkladem výlučně přímého zastoupení je prokura. Naopak příkladem výlučně nepřímého zastoupení je komise. Na pomezí přímého a nepřímého zastoupení můžeme nalézt například příkaz (smlouvu příkazní), stejně tak jako zprostředkovatelské smlouvy – tedy zprostředkování. Zákonné zastoupení, tak jako opatrovnictví, je příkladem zastoupení přímého. Existují i taková právní jednání, u kterých je zastoupení vyloučeno, a to především díky jejich ryze osobnímu charakteru. Příkladem takového jednání je například sepis závěti (testamentu). Oproti tomu, existují i taková jednání, která mají na první pohled zcela osobní charakter a zdají se být v zastoupení neproveditelná, avšak přesto na ně institut zastoupení aplikovat lze. Takovým příkladem je beze sporu uzavření manželství, kdy za splnění podmínek daných zákonem (ustanovení § 699 NOZ) lze manželství uzavřít i v zastoupení. S touto tezí však někteří z autorů nesouhlasí.

Co se týče zákonného zastoupení a opatrovnictví, dosavadní judikatura se přiklání k tomu, že zástupce (opatrovník) sice jedná jménem zastoupeného, avšak do určité míry při tomto jednání projevuje svou vlastní vůli (jelikož zastoupený není schopen kvalifikovaně svou vůli projevit).³ Tato teorie je nicméně do jisté míry překonána nynější právní úpravou, kdy tato jak v případě zákonného zastoupení, tak v případě opatrovnictví stanoví, že zákonný zástupce či opatrovník by měl jednat ve shodě s vůlí zastoupeného. Nicméně samozřejmě i zde bude na zvážení *ad hoc*, kdy je vhodné ze strany zástupce „slepě“ sledovat vůli zastoupeného a kdy a do jaké míry zástupce racionálně použije své vůle, a to s ohledem na zájem a ve prospěch zastoupeného. Dále pak je nepochybně nutné zohlednit i skutečnost, zda byl zástupce či opatrovník ustanoven soudem, či zda si ho zastoupený vybral sám. V druhém případě se bude totiž zástupci či opatrovníku dostávat mnohem hlubší důvěry zastoupeného a tento bude tudíž mít mnohem větší autonomii rozhodovat o zájmech zastoupeného.

Tichý ve své publikační činnosti používá pro zastoupeného a zástupce (nebo také zmocnitele a zmocněnce) pojmů principál (jímž je zmocnitel) a agent (jímž je zmocněnec). Principál je dle jeho názoru „[...] *pánem právního jednání, avšak z jistých*

---

³ Viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 10. 2008, sp. zn. 30 Cdo 3658/2007.

důvodů nechce či nemůže provést právní jednání sám“.⁴ Vůle zastoupeného je v případě zastoupení projevována (prezentována) jeho zástupcem, můžeme tedy hovořit o principu reprezentace (reprezentační teorii). Naproti tomu existuje teorie právního jednání (Savigny), kdy klíčovou osobou ve vztahu zastoupeného a zástupce je právě zastoupený a zástupce je jen jakýmsi „zprostředkovatelem“ při výkonu jeho vůle. Tato teorie však byla již překonána výše uvedenou teorií reprezentační.

1.2. Zastoupení státu

Stát právně jedná prostřednictvím vedoucího organizační složky, jíž se dané jednání týká, pokud zákon⁵ nebo zvláštní právní předpis nestanoví jinak. „*Vedoucí organizační složky může pro určité právní jednání písemně pověřit jiného vedoucího zaměstnance této organizační složky. Další zaměstnanci organizační složky mohou za stát právně jednat pouze v rozsahu stanoveném vnitřním předpisem organizační složky.*“⁶

Pakliže je účastníkem civilního soudního řízení stát, uvede se jako účastník řízení Česká republika a její organizační složka, která před soudem v dané věci stát zastupuje. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 366/2002 ze dne 22. 10. 2002 vyslovil, že „*[o]značil-li žalobce v žalobě za účastníka řízení přesně, určitě a srozumitelně jen organizační složku státu, soud řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. zastaví.*“ Tento názor však byl později překonán rozhodnutím Ústavního soudu, kdy tento danou tezi modifikuje v tom smyslu, že řízení pro nedostatek procesní subjektivity žalované nelze bez dalšího zastavit, ale soud sám si musí zjistit, která organizační složka je v daném případě příslušná a s tou musí jednat. Stejně tak by měl soud postupovat i v případech, kdy není zcela jasné, zda žalobce svůj nárok uplatňuje vůči organizační složce státu, či proti státu jako takovému.⁷

Zákon č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, stanoví, kdy stát zastupuje právě daný úřad. Ustanovení § 2 a následujících uvedeného

---

⁴ Tichý, L. *Obecná část občanského práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-483-4 2014. S. 318.

⁵ Ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

⁶ Ustanovení § 7 odst. 2 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

⁷ Viz náleží Ústavního soudu ČR ze dne 3. 2. 2004, sp. zn. IV. ÚS 22/03.

zákona vymezuje předmět řízení, pro která je Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových příslušný jednat za stát.

2. Obecné podmínky zastoupení

Za obecné podmínky zastoupení je vedle existence samotného zastoupeného a zástupce možné považovat další znaky, jako např. způsobilost zástupce k právnímu jednání, či dobrou víru (pečlivost a poctivost) zástupce, že jedná v souladu s nejlepšími zájmy zastoupeného.

2.1. Dobrá víra zástupce a jeho způsobilost k právnímu jednání

Co se týče pečlivosti a poctivosti jednání zástupce, tato povinnost vyplývá jak analogicky z ustanovení § 2432 NOZ, tak i z § 436 a § 437 odst. 2 NOZ. Tato povinnost zástupce je modifikována v ustanovení § 2432 NOZ s ohledem na jeho subjektivní schopnosti. Dobrou vírou se rozumí přesvědčení konkrétní osoby o dovolenosti (možnosti) jejího jednání. Dobrou víru je možné posuzovat s ohledem na okolnosti daného jednání, ale nelze ji učinit předmětem dokazování.⁸ Zákon jednání v dobré víře presumuje, tuto premisu je ale možné vyvrátit (je vyvratitelnou domněnkou). Nicméně se tento konstrukt dá použít pouze za situace, kdy zastoupený ani zástupce si nemohli ztrátu své dobré víry uvědomit, a to ani při vynaložení běžné péče a opatrnosti s ohledem na specifika daného případu. Což ostatně sám zákon (NOZ) explicitně stanoví ve svém ustanovení § 4 odst. 1 „*[m]á se za to, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat.*“

Institutu dobré víry nemůže vůči dotčeným osobám využít zmocnitel, který v dobré víře sám není a tuto skutečnost se snaží „legitimizovat“ prostřednictvím jednání zástupce (byť by tento sám v dobré víře byl). Jednání zmocnitele a zmocněnce je vzájemně natolik provázáno, že je od sebe nelze oddělit a dostatek dobré víry jednoho z nich není způsobilý zhojit nedostatek dobré víry druhého.

V případě způsobilosti právního zástupce k právnímu jednání za zastoupeného platí, že opatrovníkem a smluvním zástupcem může být kromě fyzické osoby taktéž

---

⁸ Viz také rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2002, sp. zn. 22 Cdo 714/2001.

osoba právnická, naproti tomu zákonným zástupcem smí být pouze osoba fyzická. V případě, že je k zastupování zmocněna právnická osoba, vykonává funkci zástupce buď její statutární orgán, nebo případně osoba, která byla statutárním orgánem k jednání pověřena.⁹ Pakliže zástupce nebyl způsobilý za zastoupeného jednat, má osoba, která byla tímto jednáním dotčena, možnost dovolat se relativní neplatnosti daného jednání, to však neplatí pro zastoupeného, pokud o nezpůsobilosti zástupce věděl. Toto pravidlo je odchýlením od předchozí právní úpravy SOZ, kdy dosavadní právní úprava namísto relativní neplatnosti stíhala nezpůsobilost jednání zástupce sankcí absolutní neplatnosti. Stejně tak rozpor mezi zájmy zastoupeného a zástupce byl dle předchozí právní úpravy stíhán sankcí absolutní neplatnosti, odchýlně od NOZ.

2.2. Rozpor mezi zájmy zastoupeného a zástupce

Rozpor mezi zájmy zastoupeného a jeho zástupce není dán v případě, kdy zástupce jedná tak, aby jím obstarávaná záležitost byla vyřešena v nejlepším zájmu zastoupeného. V případě smluvního zastoupení nemusí být nutně na překážku, když je mezi zájmem zastoupeného a zástupce rozpor, ale to pouze v případě, že o rozporu zmocnitel věděl, nebo vědět musel. Tento zdánlivý odklon od předchozí právní úpravy se však opírá o starší judikaturu, se kterou je zcela konzistentní. Toto pravidlo však platí pouze u zastoupení na základě smlouvy a respektuje tedy autonomii vůle zastoupeného, které NOZ dal mnohem větší prostor než předchozí právní úprava. V případě opatrovnictví a zákonného zastoupení spolu musí nutně zájmy zástupce a zastoupeného rezonovat a nevzniká zde prostor pro autonomii vůle zástupce nebo zastoupeného, a to do té míry, že by jeden nebo druhý mohl rozhodnout, zda protichůdné zájmy bude respektovat. Stejně tak nelze střet zájmů zástupce a zastoupeného respektovat v okamžiku, kdy by ke střetu zájmu došlo až po vzniku zastoupení na základě smlouvy a zastoupený tento střet zájmů nebyl schopen předem předpokládat.¹⁰ V situaci, kdy by rozpor zájmů mezi zástupcem a zastoupeným skutečně existoval a šlo by o zastoupení na základě smlouvy, musel by zastoupený proti jednání zástupce brojit námitkou relativní neplatnosti daného jednání (zastoupení). V případě zákonného zastoupení a opatrovnictví

---

⁹ Viz ustanovení § 443 NOZ.

¹⁰ Obdobně viz Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [online] [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2019-6-3]. ISSN 2336-517X. Dostupné v Systému ASPI.

by se o relativní neplatnost nejednalo, ale toto zastoupení by bylo zdánlivým, jak ostatně lze vyvodit z dikce ustanovení § 437 odst. 1 NOZ, ze kterého vyplývá, že takové zastoupení by bylo prakticky nemožným. V případě kolize zájmů zákonného zástupce nebo opatrovníka se zájmy zastoupeného je soud povinen ustanovit zastoupenému kolizního opatrovníka, který pak bude zájmy zastoupeného řádně hájit. V případě kolize zájmů dětí, jako zastoupených, a rodičů, jako jejich zástupců, zákon poměrně přísně stanoví, že „[r]odič nemůže dítě zastoupit, jestliže by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi ním a dítětem nebo mezi dětmi týchž rodičů. V takovém případě jmenuje soud dítěti opatrovníka.“¹¹

2.3. Překročení zástupčího oprávnění

Ustanovení § 440 odst. 1 NOZ stanoví, že „[p]řekročil-li zástupce zástupčí oprávnění, zavazuje právní jednání zastoupeného, pokud překročení schválí bez zbytečného odkladu. To platí i v případě, kdy za jiného právně jedná osoba, která k tomu není oprávněna.“ V odst. 2 téhož ustanovení pak NOZ uvádí, že: „Není-li právní jednání bez zbytečného odkladu schváleno, je osoba, která právně jednala za jiného, zavázána sama. Osoba, se kterou bylo jednáno a která byla v dobré víře, může na jednajícím požadovat, aby splnil, co bylo ujednáno, nebo aby nahradil škodu.“ NOZ tedy nechává zcela na autonomii zastoupeného, zda dodatečně jednání zástupce ratihabuje, či ne.¹² Pakliže tak učiní, práva a povinnosti z tohoto jednání svědčí zastoupenému ex tunc.

Obdobně exces upravoval pro zajímavost i zákon č. 946/1811 Sb.z.s., obecný zákoník občanský (dále také jako „ABGB“), který ve svém ustanovení § 1016 stanovil, že: „Přestoupí-li zmocněnec meze své plné moci, je zmocnitel vázán jen potud, pokud jednání schválí anebo pro sebe použije užitek, který nastal z jednání.“

Někteří autoři (např. Uhlíř) mají za to, že je rozdíl mezi excesem (překročením zástupčího oprávnění) a porušením zástupčího oprávnění. Avšak kvůli nejasné (pochybné) definici ustanovení § 447 NOZ se rozdíl mezi porušením a překročením zástupčího oprávnění *de facto* stírá a ustanovení § 447 NOZ se pak tedy stává pouhou deklarací

---

¹¹ Ustanovení § 892 odst. 3 NOZ.

¹² Obdobně viz Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. S. 1662.

evidentního nedodržení dohody mezi zástupcem a zastoupeným.¹³ Byť je uvedené ustanovení v NOZ novinkou, jelikož nekoresponduje ani s úpravou zákona č. 946/1811 Sb.z.s., ani s úpravou zákona č. 40/1964 Sb., je ve své podstatě novinkou nadbytečnou. Obdobně je potřeba rozlišovat mezi právním jednáním bez zmocnění, kdy zmocněnci udělení zmocnění zcela chybí a mezi „pouhým“ odchýlením se od pokynů zmocnitele. Důkazní břemeno by v případě sporu o to, zda zmocněnec překročil zástupčí oprávnění, nesl zmocnitel.

„Při smluvním zastoupení je založena nevyvratitelná domněnka, že zmocnitel exces schválil, s výjimkou tří případů:

a) Zmocnitel po zjištění excesu bez zbytečného odkladu sdělí třetí osobě, se kterou zmocněnec právně jednal, že k takovému jednání nebyl zmocněnec oprávněn; v takovém případě domněnka ratihabice nenastupuje a zmocnitel není z excesivního jednání zmocněnce zavázán.

b) Třetí osoba měla a mohla bez pochybností poznat, že zmocněncovo jednání je excesem. Podmínku "měla a mohla" nelze vykládat jako zákonnou povinnost třetí osoby o excesu vědět, ale jako obvyklou opatrnost, kterou od ní lze v právním styku očekávat (§ 4 odst. 1). Zvláště měl-li zmocněnec prokázat své zmocnění písemnou plnou mocí, která podle § 441 odst. 2 rozsah zástupčího oprávnění obsahuje, lze od třetí osoby očekávat, že se s obsahem plné moci seznámí a exces zmocněnce sezná. Použití nepřesných, neurčitých nebo zavádějících výrazů v plné moci jde k tíži zmocnitele (§ 557).

c) Z argumentu od menšího k většímu (a minori ad maius) plyne, že domněnka ratihabice také nemůže platit, jestliže třetí osoba o excesu přímo věděla.

Je-li zmocnitelem podnikatel, použije se zvláštní úprava § 431, podle které excesivní jednání zmocněnce podnikatele zavazuje bez ohledu na jeho vůli. Zde se uplatní jen výjimka výše uvedená pod písm. b) a c).“¹⁴

---

¹³ Srovnej s Uhlíř, D. § 446 (Exces). In Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I*, (§ 1-654) [online] [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2019-6-12]. ISSN 2336517X. Dostupné v Systému ASPI.

¹⁴ Uhlíř, D. § 446 (Exces). In Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I*, (§ 1-654) [online] [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2019-6-12]. ISSN 2336-517X. Dostupné v Systému ASPI.

3. Smluvní zastoupení

3.1. Plná moc

Zastoupení na základě plné moci je podmíněno dvoustranným právním jednáním (dohodou) mezi zmocnitelem (osoba, která zmocňuje) a zmocněncem (osoba oprávněná jednat za zmocnitele).

Obecným právním předpisem, který upravuje zastoupení na základě plné moci je NOZ, a to konkrétně v ustanovení § 441 a násl. Další právní úpravy tohoto typu zastoupení najdeme v procesních předpisech (např. OSŘ, SŘ, TŘ), eventuálně v dalších speciálních zákonech.

Dohoda mezi zmocnitelem a zmocněncem je typicky smlouvou příkazního typu (ustanovení § 2430 a násl. NOZ), ze které vyplývá závazek příkazníka (v plné moci je označen jako zmocněnec) obstarat záležitosti příkazce (v plné moci je označen jako zmocnitel). Zastoupení (zmocnění) nevzniká plnou mocí, ale již vlastní dohodou mezi stranami; plná moc pouze prokazuje, že zastoupení vzniklo a existuje. Plná moc (rovněž se někdy uvádí označení „průkaz plné moci“) je dle právní teorie (i judikatury) jednostranné právní jednání (dle dřívější terminologie „úkon“), kterým zmocnitel deklaruje navenek, že zmocnil zmocněnce k tomu, aby ho zastupoval v rozsahu zástupčího oprávnění. V plné moci je tedy třeba přesně vymezit, k jakému právnímu jednání za zmocnitele je zmocněnec oprávněn, neboli z jakého jednání zmocněnce dopadají právní důsledky přímo na zmocnitele.

V souvislosti s obsahem předchozího odstavce se nabízí otázka, zda je plná moc skutečně „jednostranné **právní jednání**“. K pojmu „právní jednání“ uvádí NOZ v ustanovení § 545 následující: „*Právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.*“. Následky (účinky) právního jednání jsou tedy vznik nebo změna nebo zánik práv či povinností. Plná moc ovšem žádné práva ani povinnosti nezakládá (a už vůbec je nemění nebo neruší), neboť tato práva a povinnosti vznikly již samotnou smlouvou (dohodou) mezi zmocnitelem a zmocněncem. Plná moc je tedy spíše „deklaratorním aktem“, ostatní atributy definice zůstávají beze změny.

Jak jsem již výše uvedla, základem plné moci je dohoda mezi dvěma stranami, zmocnitelem a zmocněncem. Forma dohody je nepodstatná, může být písemná i ústní. Obsah dohody (rozsah zastoupení) je konkretizován vlastním zněním plné moci.

Jelikož se jedná o dohodu (smlouvu) mezi dvěma soukromoprávními subjekty, není principiálně možné, aby jakkoli zavazovala třetí strany. Není možné se „dohodnout“ na právech či povinnostech strany stojící mimo tuto dohodu (a to tím spíše, není-li to *in favorem*). Ačkoliv je tento závěr jediný logický (a i z právního hlediska) možný, stále se najdou právníci (a to vč. soudců nejvyšších soudů), kteří se s tímto závěrem neztotožňují a přiznávají povinnosti i třetím stranám (které se dohody nezúčastnily), a to jen z toho důvodu, že zmocnitel a zmocněnec si něco přejí a tato svá přání prezentují v plné moci¹⁵. Tímto rozsudkem tedy NSS v zásadě nepřímou říká, že i taková Mnichovská dohoda byla uzavřena v souladu s právem (jedná se sice o oblast mezinárodního práva veřejného, ale dotčené principy jsou totožné), což jistě není dobrá vizitka práce našeho soudnictví.

3.1.1. Náležitosti plné moci

Mezi esenciální náležitosti plné moci patří popis konkrétního rozsahu zmocnění, uvedení osoby, která je k zastupování účastníka zmocněna, podpis zmocnitele a je také třeba, aby plná moc obsahovala datum, není-li její časové omezení vyjádřeno ve vlastním textu, aby bylo zřejmé, od kterého konkrétního okamžiku je zmocněnec oprávněn úkony za zastoupeného činit.

Uvedení data je ovšem důležité i z jiného důvodu. Může nastat situace (která také reálně nastala – viz rozsudek NSS č. j. 8 As 147/2017-41 ze dne 26. 7. 2018, že v řízení o přestupku bylo podáno odvolání zmocněncem, který v době podání byl zletilý, nicméně v okamžiku zmocnění nikoliv. To, že se jednalo o plnou moc uplatněnou u správního orgánu, je z občanskoprávního pohledu irelevantní. Jde o to, zda taková plná moc (resp. dohoda mezi zmocnitelem a zmocněncem) byla vůbec platná. Správní orgán s odkazem na rozsudek NSS č. j. 1 As 33/2016-36 ze dne 29. 3. 2016, dospěl k závěru, že na zmocnění udělené nezletilé osobě je nutno pohlížet tak, jako kdyby nevzniklo. NSS na základě podané správní žaloby (resp. kasační stížnosti) k tomu dodává: *„Nezletilou osobu nelze platně zmocnit k zastupování účastníka správního řízení ... na tomto závěru nemůže*

---

¹⁵ Viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR z 10. 1. 2019, č. j. 9 As 390/2017-29.

ničeho změnit ani skutečnost, že zmocněnec nabude po udělení zmocnění zletilosti.“ Tento závěr NSS je v souladu i dalšími rozsudky NSS (například s rozsudkem č. j. 8 As 6/2016-34 ze dne 23. 2. 2016 nebo s rozsudkem č. j. 8 As 174/2016-36 ze dne 21. 2. 2017).

Pro platně udělenou plnou moc však není podstatná zletilost (jak by se dalo z některých pasáží uvedených rozsudků NSS dovozovat), ale svéprávnost. A procesní způsobilost účastníků správního řízení upravuje ustanovení § 29 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu (dále jen „SŘ“), podle kterého se procesní způsobilost odvíjí od svéprávnosti, jak ji upravuje NOZ. Závěr je tedy takový, že v případě nezletilých osob, které nenabýly plné svéprávnosti způsobem podle ustanovení § 30 odst. 2 NOZ (tj. přiznáním svéprávnosti nebo uzavřením manželství), se pak předpokládá způsobilost k právním jednáním pouze co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých téhož věku. Obecným zmocněncem však může být jen osoba plně svéprávná.

3.1.2. Forma plné moci

Plná moc je nejčastěji prezentována v listinné podobě, což je v běžném životě i nejpraktičtější. Plnou moc je však možné udělit i ústně, a to např. při jednání s orgány moci výkonné (soudy, správní orgány), kdy ji zmocnitel může nadiktovat do protokolu.

Typicky se ovšem zmocnění třetím stranám prokazuje předložením listiny v originálu, podpis zmocnitele nemusí být úředně ověřen (pokud se nejedná o zvláštní případ plné moci, např. plná moc podle ustanovení § 33 odst. 2 písm. c) SŘ, tzv. prezidiální plná moc), podpis zmocněnce se nevyžaduje (k tomu podrobněji níže).

Z povinnosti zmocněnce předkládat originál plné moci existuje jedna výjimka. Na základě nedávného rozsudku Nejvyššího správního soudu ČR č. j. 4 Afs 353/2018-37 ze dne 18. 2. 2019 je možné, aby správci daně byly předkládány prosté kopie plné moci, pokud tak činí zmocněnec – poradce (tedy advokát nebo daňový poradce). V tomto případě jsou akceptovány plné moci, které přišly z datové schránky zmocněnce, tedy datový soubor bez ověřovací doložky. Jinou variantou je předložit listinnou kopii spolu s originálem podání. Tyto výjimky se vztahují pouze na zmocněnce profesionály (poradce), zmocněnec fyzická osoba (laik) musí i nadále předkládat originál plné moci (příp. lze poslat kopii plné moci z datové schránky zmocnitele).

3.1.3. Akceptace plné moci zmocněncem

Často se lze setkat s tím, že zmocněnec projeví souhlas s udělenou plnou mocí např. slovy „Udělenou plnou moc přijímám“ a podpisem na plné moci. Je to však nutné? Lze takové přijetí plné moci manifestovat i jinak (např. konáním)?

Jisté vodítko poskytuje rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR č. j. 7 Azs 4/2011-58 ze dne 7. 4. 2011, ze kterého vyplývá, že alespoň konkludentní přijetí plné moci je nezbytnou podmínkou vzniku zastoupení. Avšak judikatorní vývoj se nezastavil a dnes jsou k dispozici novější rozsudky, které uvedený názor nepřijímají. Rozsudek NSS č. j. 4 As 111/2016-36 ze dne 18. 8. 2016 (který se sice týká plné moci podle SŘ, ale jeho závěry jsou obecně použitelné), se k dané problematice staví zcela opačně, a to tak, že: *„Správní řád nespojuje žádný právní následek s předložením plné moci, která neobsahuje podpis zmocněncem svědčící o akceptaci plné moci a správní orgán není povinen pátrat po tom, zda toto zmocnění bylo zmocněncem akceptováno a v jaké formě.“*

Absence podpisu zmocněnce na plné moci tedy nezakládá její neplatnost. Pokud by zmocnitel udělil plnou moc osobě, se kterou není na svém zastupování domluven, tj. která není se zastupováním zmocnitele srozuměna a o tomto úkonu zmocnitele tak např. ani neví, a která by tak zmocnitele posléze nezastupovala, a tuto plnou moc by zmocnitel předložil správnímu orgánu, pak by negativní následky takového postupu nesl sám zmocnitel.

Nelze vyloučit ani to, že zástupce bude při zastupování zmocnitele naprosto pasivní a nebude vyvíjet žádnou aktivitu např. k obhajobě zmocnitele či k provádění jiných nutných (či vhodných) úkonů. Při posuzování platnosti plné moci tak orgány výkonné moci (vč. soudů) vycházejí z premisy, že pasivita zástupce v žádném případě nedokládá neexistenci zastoupení či neplatnost plné moci.

Podobnou optikou posuzoval NSS platnost plné moci i v případě rozsudku č. j. 4 As 85/2014-40 ze dne 17. 7. 2014: *„Účastník správního řízení, který je svéprávný, má jistou odpovědnost za volbu svého zmocněnce. Pokud si pro zastupování vybere osobu, která k tomu není zcela vhodná a nečiní ve prospěch účastníka všechny potřebné úkony, jde to k tíži takto zastoupeného účastníka.“*

3.1.4. Popření plné moci zmocnitelem

Případů, kdy zmocněnec nečiní adekvátní úkony, ačkoliv by je činit měl, je celá řada. Opačným případem je však poměrně vzácná situace, kdy zmocněnec úkony sice činí, ale zmocnitel tvrdí, že neprávem. V tom případě je zástupce bez zástupčího oprávnění doktrínou označován jako *falsus procurator*. Právě takovou situací se zabýval Krajský soud v Brně v rozsudku č.j. 29 Af 64/2016-71 ze dne 27. 09. 2018. Důvodem pro obnovu řízení měla být dle žalobce skutečnost, že byl nesprávně zastoupen na základě nepravdivé plné moci, čímž byl zkrácen na svých právech. Generální plnou moc měl žalobce (údajně) udělit prostřednictvím svého tehdejšího jednatele T. K. zmocněnci R. B. Dle žalobce tak tedy za něj před finančním úřadem v nalézacím řízení **jednal zmocněnec R. B., který k tomu však nebyl oprávněn**. Byl předložen znalecký posudek potvrzující nepravost podpisu na plné moci, a tedy i skutečnost, že žalobce nebyl v části řízení zastoupen. I výpovědi některých osob byly přinejmenším nekonzistentní, např. zmocněnec R. B. uvedl, že nebyl svědkem udělení plné moci, což se dá vyložit pravděpodobně tak, že se se zmocnitelem na zastupování nedohodl, tj. neuzavřeli spolu smlouvu o zastupování. Přitom za zmocněnce v řízení jednal. Proč by za někoho jednal, nota bene jako daňový poradce (tedy nejspíš za úplatu), jež má navíc kárnou odpovědnost, kdyby nebyl zmocněn? Soud mj. uvedl, že „[...] *potenciálně vadnou plnou moc k zastupování v daňovém řízení nelze v dané věci považovat ani za doklad ve smyslu § 117 odst. 1 písm. b) DŘ, tedy za doklad, na jehož základě bylo učiněno rozhodnutí.*“

Žaloba byla soudem shledána jako nedůvodná, přesto žalobce podal kasační stížnost, o které nebylo ještě rozhodnuto.

3.1.5. Plná moc podle komorových předpisů

Zvláštním případem plné moci je plná moc udělená na základě komorových předpisů, tj. zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii (dále jen „ZoA“) a zákona č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců (dále jen „ZDP“).

Kdo je advokátem, je uvedeno v ustanovení § 4 ZoA („*Advokátem je ten, kdo je zapsán v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou*“), definici daňového poradce najdeme v ustanovení § 3 odst. 2 ZDP („*Daňovým poradcem se rozumí fyzická osoba, zapsaná v seznamu daňových poradců*“).

Kromě jiných specifíků těchto plných mocí je možné, aby se advokát (daňový poradce) v rámci svého pověření dal zastoupit jiným advokátem (daňovým poradcem) – viz ustanovení § 26 odst. 1 ZoA a ustanovení § 6 odst. 7 ZDP. Protože se jedná o náhradníka (substituta), hovoříme v tomto případě o substituční plné moci. V případě advokáta může být jeho substitutem opět jen advokát (nikoliv kupříkladu advokátní koncipient). Pouze nestanoví-li zvláštní předpis jinak (ustanovení § 35 odst. 1 TR, § 25 odst. 3 OSŘ, § 31 odst. 1 ZÚS), může advokáta **při jednotlivých úkonech** právní pomoci zastoupit i zaměstnanec advokáta nebo advokátní koncipient.

Zástupce advokáta (daňového poradce), tj. substitut, se nestává udělením substituční plné moci zástupcem účastníka (klienta), ale zástupcem advokáta (daňového poradce). Toto je podstatné zejména za situace, kdy je advokátem ustanoveno několik substitutů zároveň a nebylo by jasné, komu doručovat písemnosti. Takto se doručuje i nadále zástupci klienta, tj. zmocněnému advokátovi (daňovému poradcovi). Substituti nemohou jednat najednou, může jednat pouze zmocněnec či jeho (jeden) substitut (nikoliv zároveň).

Advokát může zmocnit pouze dalšího advokáta (fyzickou osobu), zatímco daňový poradce může zmocnit jako substituta i právnickou osobu, pokud tato právnická má daňové poradenství zapsáno jako předmět podnikání v obchodním rejstříku (ustanovení § 3 odst. 6, 7 ZDP).

„V pozůstalostním řízení může dědice zastupovat obecný zmocněnec nebo advokát. [...] Po úmrtí člověka se tuto informaci dozví matrika v místě jeho obvyklého bydliště, která vyrozumí nejbližší okresní (v Praze obvodní) soud, jenž bude nadále působit jako pozůstalostní soud. Soud pověří notáře, který má příslušnou oblast na starosti, a ten pak v řízení působí jako soudní komisař. Notář je právní specialista, který se jinak zabývá i sepisem listin a pořizování pro případ smrti. V pozůstalostním řízení je osobou odpovědnou za jeho zdárný průběh a kroky, které v řízení učiní, se považují za úkony pozůstalostního soudu.“¹⁶

---

¹⁶ Co dělá advokát, notář a soudní komisař. [online]. Praha: ČAK, 2016 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=16336>.

Obečným zmocněncem může být jakákoli osoba, bez ohledu na to, zda má právní vzdělání, či nikoli. „Není však pojištěna pro případ, že špatnou radou nebo chybným postupem způsobí škodu, a na rozdíl od advokáta nepodléhá disciplinární pravomoci. Advokát je právní odborník s povinným pojištěním, který si poskytováním právní pomoci vydělává na živobytí. Někteří advokáti mají za sebou i mediační zkoušky, a jsou proto připraveni na řešení sporů mimosoudní cestou.“¹⁷

Ve většině případů neplatí advokátní přímus, avšak zastoupení advokátem lze v mnoha případech důrazně doporučit. V praxi se pak bude jednat především o situace, kdy bude k dědění povoláno více dědiců a bude chybět poslední vůle zůstavitele, nebo kdy například nebude některý z dědiců do existující zůstavitelovi vůle (a to třeba zdánlivě bezdůvodně) zahrnut. Tento se pak bude chtít svých dědických práv domáhat, a tedy bude více než vhodné se nechat během dědického řízení profesionálně zastoupit. Dalším příkladem z praxe, kdy bych zastoupení advokátem doporučila, pak může být situace, kdy bude zůstavitelova poslední vůle nejednoznačná, nesrozumitelná, některý z dědiců bude zůstavitelem vyděděn, či nebude například zcela jasné (respektive vzniknou důvodné pochyby), za jaké situace byla poslední vůle zůstavitele sepsána. V neposlední řadě bych pak zajisté zastoupení advokátem dědici doporučila v případě, kdy bude dědictví tzv. „předloženo“. Dědici pak zbývá několik možností, jak s danou předložností „naložit“, a to například odmítnutím dědictví, či využitím institutu výhrady soupisu pozůstalosti.

3.1.6. Fúze zmocněnců

Ačkoliv se může zdát, že problematika plných mocí (a jejich posuzování) je neměnná, není tomu tak. Tu a tam se sice objevil nějaký judikát, který se individuálně zabývá konkrétní plnou mocí a jejími dopady do sféry zúčastněných stran, který ale neměnil základní principy a pravidla. Avšak nový občanský kodex (NOZ) přinesl změny i do těchto zdánlivě stojatých vod. Situace nastíněná dále není hypotetickým příkladem, ale vychází ze skutečné situace v praxi, byť se jedná o plnou moc udělenou v daňovém řízení.

Daňový subjekt A (právní osoba – obchodní korporace) zmocnil svého zmocněnce, aby ho zastupoval při provádění daňové kontrole, přičemž místně příslušný

---

¹⁷ Tamtéž.

správce daně dožádal dle ustanovení § 17 DŘ jiného správce daně k provedení daňové kontroly u tohoto daňového subjektu. Následně došlo k přeměně – fúzi sloučením, kdy se daňový subjekt A sloučil s daňovým subjektem B. Daňový subjekt A zanikl a jeho jmění přešlo na daňový subjekt B.

Daňový subjekt B je zastoupen zmocněncem odlišným od zmocněnce, který zastupoval daňový subjekt A, přičemž zmocněnec daňového subjektu B je zmocněn ke všem úkonům, postupům a řízením při správě daní (tzv. generální plná moc pro správu daní).

Za tohoto skutkového stavu je třeba zodpovědět následující otázky:

- 1) Kdo bude zastupovat zaniklý subjekt A ve vztahu k prováděné daňové kontrole?
- 2) Mohl by zaniklý subjekt A stále zastupovat stávající zmocněnec, pokud by se tak dohodli?
- 3) Za jakých podmínek by mohl zaniklý subjekt A zastupovat zmocněnec subjektu B?

K otázce 1):

Dřívější úprava (která již neplatí) se k věci stavěla tak, že dle ustanovení § 33b odst. 2 SOZ platilo: *„Plná moc zaniká smrtí zmocnitele, nevyplývá-li z jejího obsahu něco jiného, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak. Zánikem právnické osoby, jež je zmocněncem nebo zmocnitelem, zaniká plná moc jen tehdy, nepřecházejí-li její práva a závazky na jinou osobu.“* Podle starého občanského zákoníku by tedy novým zástupcem byl zástupce daňového subjektu B. Nyní ale dle ustanovení § 448 odst. 1 NOZ platí, že *„Zmocnění zanikne vykonáním právního jednání, na které bylo zastoupení omezeno; zmocnění zanikne i v případě, že je zmocnitel odvolá nebo zmocněnec vypoví. Zemře-li zmocněnec nebo zmocnitel, nebo je-li některým z nich právnická osoba a zanikne-li, zanikne i zmocnění, ledaže bylo ujednáno něco jiného“.*

Došlo-li tedy k zániku daňového subjektu A v důsledku přeměny (fúze sloučením), pak logickým výkladem ustanovení § 448 odst. 1 NOZ dochází k zániku zmocnění, které udělil daňový subjekt A, nebylo-li dohodnuto jinak.

K otázce 2):

I kdyby bylo ujednáno jinak, není taková dohoda účinná vůči správci daně, pokud takové smluvní ujednání není právě správcem daně oznámeno. Pro účinek smluvního ujednání zmocněnce a zmocnitele vůči správci daně je třeba vycházet z ustanovení § 27 odst. 2 a § 28 odst. 4 DŘ.

K otázce 3):

Zmocnění udělené společností B by bylo vůči příslušnému správci daně účinné pouze tehdy, pokud by taková plná moc byla společností A předložena příslušnému správci daně.

3.1.7. Zánik zmocnění

Zmocnění zaniká (a s ním končí i platnost plné moci) způsobem uvedeným v ustanovení § 448 odst. 1 NOZ, kdy daný předpis stanoví, že: *„Zmocnění zanikne vykonáním právního jednání, na které bylo zastoupení omezeno; zmocnění zanikne i v případě, že je zmocnitel odvolá nebo zmocněnec vypoví. Zemře-li zmocněnec nebo zmocnitel, nebo je-li některým z nich právnícká osoba a zanikne-li, zanikne i zmocnění, ledaže bylo ujednáno něco jiného.“*

Není-li odvolání plné moci zmocněnci známo, platí, že jeho právní jednání má tytéž účinky, jako by zmocnění ještě trvalo. Toho se však nemůže dovolat strana, která o odvolání zmocnění věděla, nebo měla a mohla vědět (ustanovení § 448 odst. 2 NOZ).

Velmi důležité je taktéž ustanovení § 449 odst. 1 NOZ: *„Zemře-li zmocnitel nebo vypoví-li zmocněnec zmocnění, učiní zmocněnec ještě vše, co nesnese odkladu, aby zmocnitel nebo jeho právní nástupce neutrpěl újmu. Jeho právní jednání má tytéž účinky, jako by zmocnění ještě trvalo, neodporuje-li tomu, co nařídil ještě zmocnitel nebo jeho právní nástupce.“* Ze znění daného ustanovení vyplývá (a uvádí to i Švestka)¹⁸, že povinnost učinit vše, co nesnese odkladu, se vztahuje pouze na dva taxativně uvedené případy – tedy na úmrtí zmocnitele a na výpověď zmocněnce. Nevztahuje se tudíž na zánik zmocnění jeho odvoláním zmocnitelem ani na jiné případy zániku. Pokud však vezmeme v úvahu, jak je koncipována obecná prevenční povinnost (ustanovení § 2900 NOZ) a zvláštní prevenční povinnost toho, kdo má nad situací kontrolu (ustanovení

---

¹⁸ Viz Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M., a kol. *Občanský zákoník. Komentář*, 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-108-6. S. 312.

§ 2901 NOZ), můžeme dojít k závěru, že povinnost zmocněnce k neodkladným úkonům může trvat, i pokud zmocnění zaniklo jinými než uvedenými způsoby.

Na zánik advokátní plné moci se vztahuje zvláštní úprava v ZoA. Advokát má na rozdíl od obecného zmocněnce jiné povinnosti. Je povinen po dobu 15 dnů ode dne, kdy z jakéhokoliv důvodu zanikla smlouva o poskytování právních služeb, činit veškeré neodkladné úkony tak, aby klient neutrpěl na svých právech a oprávněných zájmech újmu (ustanovení § 20 odst. 6 ZoA). Této povinnosti je zproštěn jen tehdy, pokud se s klientem dohodne jinak, pokud klient učiní jiné opatření nebo pokud klient advokátovi sdělí, že na splnění této povinnosti netrvá.

3.2. Prokura

„Základní funkcí prokury je zajištění právní jistoty v obchodním styku.“¹⁹ Neboli „[ú]prava prokury je dokladem úsilí obchodního práva, aby se obchodní styk rozvíjel rychle a bezpečně.“²⁰

Úprava prokury dle NOZ vychází z předešlé právní úpravy obchodního zákoníku, kdy konkrétně navazuje na ustanovení § 14 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jako „OBCHZ“).

Nadále platí, že prokuru smí udělit pouze podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku a zmocnit tak prokuristu k právním jednáním, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu, popřípadě pobočky (upraveno odlišně od OBCHZ), a to i k těm, pro která se jinak vyžaduje zvláštní plná moc. Shodně s předchozí právní úpravou je stanoveno, že zcizit (např. převést nebo darovat) nebo zatížit (např. zřídit věcné břemeno či zástavní právo) nemovitou věc je prokurista oprávněn, je-li to výslovně uvedeno v udělení prokury. Pakliže by prokurista oprávnění ke zcizení či zatížení nemovité věci neměl, a přesto tak jednal, byl by z tohoto jednání podnikatel zavázán, ledaže by osobě, se kterou prokurista jednal, bezodkladně po zjištění prokuristova pochybení oznámil, že s jeho jednáním nesouhlasí.²¹ Tichý považuje prokuru za jakousi formu generální plné

---

¹⁹ Pokorná, J. § 450 (Udělení prokury, rozsah prokury). In Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. [online] [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2019-6-13]. ISSN 2336-517X. Dostupné v Systému ASPI.

²⁰ Malovský–Wenig, A. *Příručka obchodního práva*. Praha: Československý kompas 1947. S. 148.

²¹ Viz také rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 1. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2207/2003.

moci v provozu obchodního závodu udělené autonomně zmocněnci podnikatelem, avšak současně omezenou zákonnými limity (zcizení či zatížení nemovité věci).²²

Jak jsem výše uvedla, nově je možno udělit prokuristovi prokuru i pro pobočku, nikoli pouze pro obchodní závod jako takový, což je v kontextu cizích právních úprav jevem zcela běžným. Stejně tak tato koncepce navazuje na naši historickou právní úpravu. Účinnost udělení prokury není dle NOZ spojena se zápisem do obchodního rejstříku, jak tomu bylo za účinnosti předchozí právní úpravy, kdy tato ve svém ustanovení § 14 odst. 6 stanovila výslovně, že: „*Udělení prokury je účinné od zápisu do obchodního rejstříku.*“

Prokura bývá někdy také dle literatury označována jako obchodní/kupecká plná moc.²³ Prokura, jakožto smluvní zastoupení, je oprávněním zástupce (prokuristy), činit všechna právní jednání, k nimž dochází během provozu obchodního závodu (pobočky) zmocnitele (podnikatele). Je přitom lhostejné, v jakém vztahu (vzájemném postavení) jsou vůči sobě zmocnitel a zmocněnec. Zmocněnec nemusí být společník či zaměstnanec, ale může to být i osoba, která stojí zcela mimo hierarchii obchodního závodu či pobočky. Není vyloučeno, aby prokuristou společnosti byl třeba rodinný příslušník podnikatele.

Funkce zajištění právní jistoty prokury je mj. garantována zápisem prokuristy do obchodního rejstříku, kdy každý, kdo s daným obchodním závodem prostřednictvím prokuristy jedná, má na základě principu publicity možnost se se zápisem do obchodního rejstříku seznámit (listinu o udělení prokury není nutné předkládat osobě, s níž prokurista jedná). Zápis prokury do obchodního rejstříku má pouze deklaratorní charakter. Prokurista dále musí jednat v rámci udělené prokury tak, aby sledoval pokyny zastoupeného a jeho nejlepší zájmy. Udělení prokury prokuristovi do určité míry rozvazuje ruce samotnému podnikateli, který má možnost se věnovat těm záležitostem, kterým je třeba, a které prokurista neobstará.

3.2.1. Udělení prokury

Dle historické nauky (např. Malovský-Wenig)²⁴ je prokuru možno zřídit třemi způsoby: buďto udělením plné moci explicitně označené jako *prokura* nebo výslovným

---

²² Viz Tichý, L. *Obecná část občanského práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-483-4 2014. S. 340.

²³ Např. Malovský-Wenig, A. *Příručka obchodního práva*. Praha: Československý kompas 1947.

²⁴ Malovský-Wenig, A. *Příručka obchodního práva*. Praha: Československý kompas 1947. S. 149.

označením zástupce jako *prokuristy* anebo tak, že firma podnikatele bude podepisovat tzv. *per procura* (*in procura*). Německá literatura se pak přiklání k názoru, že podnikatel nemůže prokuru udělit konkludentně.²⁵ Prokurista, kterému je prokura udělena, není oprávněn si určit substituta („podprokuristu“), na kterého by své zmocnění převedl, nicméně je nepochybně oprávněn zmocnit jinou osobu k provádění jednotlivých úkonů. Takový názor zastává např. Tichý²⁶. Na rozdíl od něj např. Korbel uvádí, že „[z]astoupení prokuristy dalším zástupcem se nepředpokládá. Jde však o pravidlo dotýkající se výlučně vzájemných oprávnění a povinností podnikatele a prokuristy, tudíž je dispozitivní. Ujedná-li si podnikatel s prokuristou tuto možnost, může prokurista přenést prokuru na jiného či udělit další prokuru.“²⁷ Prokuru je možné udělit z povahy věci pouze fyzické osobě. Jak obchodní závod, tak nově i jednotlivá pobočka smí mít najednou více prokuristů (každý z nich je přitom oprávněn jednat samostatně – toto pravidlo ovšem může být samotnou prokurou modifikováno – pak by se jednalo o tzv. kolektivní plnou moc). Zákon pak stanoví, že omezení prokury vnitřními předpisy není účinné vůči třetím osobám, a to ani tehdy, když by bylo zveřejněno.

3.2.2. Rozsah prokury

Rozsah prokury je stanoven velmi široce. Prokurista může za podnikatele činit značně rozsáhlý okruh záležitostí, čímž se povaha prokury blíží téměř jednatelskému oprávnění. Oprávnění prokuristy může být omezeno vnitřními pokyny (což pravděpodobně v praxi také v drtivé většině případů kvůli případnému excessu bude), toto omezení však není účinné vůči třetím osobám (a to i když bylo zveřejněno)²⁸, kdy v případě excessu zástupce má vůči němu zastoupený právo na náhradu škody. Dle Pokorné je prokuru v zásadě možno omezit třemi způsoby: 1) *Ex lege* v souladu s ustanovením § 450 odst. 1 NOZ; 2) ve věcech, kterými se realizují záležitosti pro podnikatele zásadní (např. změna předmětu podnikání), a ve věcech pro obchodní

---

²⁵ Schmidt, K. *Handelsrecht*. 5. Aufl. 1999 Heymanns, Carl (Verlag). ISBN 978-3-452-24232-7.

²⁶ Tichý, L. *Obecná část občanského práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-483-4 2014. S. 340.

²⁷ Korbel, F. *Nový občanský zákoník: Smluvní zastoupení v novém občanském zákoníku*. Bulletin advokacie, rok 2011, č. 5. ISSN 1210-6348. S. 46.

²⁸ Viz ustanovení § 453 NOZ.

korporaci statusových; 3) ve věcech, které nemají vztah k obchodnímu podnikání. Dále pak platí, že prokurista nemůže dále udělit prokuru dalšímu zástupci.²⁹

Zástupce může být prokuristou pověřen k jednání, které nespadá pod předmět podnikání zapsaný v obchodním rejstříku, ale prokurista nesmí činit z vlastní vůle žádné jednání, které pod zapsaný předmět podnikání nespadá, jelikož by se pak mohl dopouštět tzv. nedovoleného podnikání. Zda jde o nedovolené podnikání, může být v praxi obtížně prokazatelné, jelikož nedovoleného podnikání by se prokurista musel dopouštět dlouhodobě a soustavně. V okamžiku, kdy by takové jeho jednání bylo pouze jednorázové (nahodilé), nejednalo by se o neoprávněné podnikání, ale pravděpodobně o jednání mimo zapsaný předmět podnikání, ke kterému byl zmocněn podnikatelem. Pro třetí osoby však rozlišení těchto dvou jednání může být velmi problematičké. Poté by záleželo na tom, jestli třetí osoba měla o skutečnosti, zda byl prokurista k danému jednáním zmocněn podnikatelem či jedná v rámci skutkové podstaty neoprávněného podnikání, povědomost, či zda o překročení oprávněného podnikání nevěděla a vědět nemohla. Z dikce ustanovení § 440 NOZ pak vyplývá, že překročil-li zástupce zástupčí oprávnění, zavazuje právní jednání zastoupeného, ale pouze v případě, že takové jednání bez zbytečného odkladu schválí. Pakliže tak ovšem neučiní, je zástupce zavázán z právního jednání sám. V případě, že by třetí osoba byla v dobré víře, může na zástupci požadovat, aby splnil ujednané, či aby této třetí osobě, se kterou bylo právně jednáno, nahradil škodu.

Podnikatel mající více poboček nebo více obchodních závodů, je oprávněn omezit zástupčí oprávnění prokuristy pouze na některou pobočku/některý obchodní závod. Takovéto omezení, respektive oprávnění zástupce jednat na základě uděleného (byť omezeného) oprávnění, nazýváme filiální prokurou (někdy je také označována jako prokura vedlejší). Toto omezení musí být v udělení prokury explicitně uvedeno tak, aby se s ním třetí osoby mohly v zápisu do obchodního rejstříku seznámit. Rozsahem filiální prokury je výkon takové činnosti, která je oddělitelná od ostatního podnikání podnikatele.

---

²⁹ Pokorná, J. § 450 (Udělení prokury, rozsah prokury) In Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. [online] [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2019-6-13]. ISSN 2336-517X. Dostupné v Systému ASPI.

3.2.3. Požadavek na péči řádného hospodáře při výkonu prokury

Tichý uvádí, že „[s]tandard výkonu povinností prokuristy se stanoví kritériem nepochybně převzatým z obchodního zákoníku, tj. hlediskem řádného hospodáře. Nedodržení tohoto standardu znamená vznik odpovědnosti prokuristy.“³⁰ Pokorná, s odkazem na předchozí a konstantně se vyjadřující nauku o dané problematice, říká, že „tato péče předpokládá spojení odbornosti, loajality a zároveň určitých osobnostních charakteristik. Pro prokuristu z toho vyplývá, že musí při svých právních jednáních za podnikatele vystupovat věcně správně, musí preferovat zájmy podnikatele a mít na zřeteli vždy jeho hospodářský prospěch. Prokurista si zároveň musí být vědom rizik svého jednání, a proto se snažit zmírnit je na minimum.“³¹

S ohledem na dikci ZOK je nutno na osobu prokuristy vztáhnout i pravidlo tzv. podnikatelského úsudku (tedy business judgement rule). Prokurista by dle tohoto pravidla měl jednat (v rámci svých objektivních možností a schopností) tak, aby to bylo v souladu s nejlepším (a obhajitelným) zájmem podnikatele a pokud možno v jeho prospěch. Prokurista musí být v dobré víře, že výše uvedené je schopen naplnit.

ZOK pak ve svém ustanovení § 53 odst. 1 uvádí, že osoba, která porušila povinnost péče řádného hospodáře, vydá obchodní korporaci prospěch, který v souvislosti s takovým svým jednáním získala. Není-li vydání prospěchu možné, nahradí ho povinná osoba obchodní korporaci v penězích. Na odstavce první pak navazuje odstavcem třetím stejného ustanovení, kdy dále specifikuje, že vznikla-li porušením péče řádného hospodáře obchodní korporaci újma, může ji obchodní korporace vypořádat podle smlouvy uzavřené s povinnou osobou; pro účinnost smlouvy se vyžaduje souhlas nejvyššího orgánu obchodní korporace přijatý alespoň dvoutřetinovou většinou hlasů všech společníků.

---

³⁰ Tichý, L. *Obecná část občanského práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-483-4 2014. S. 341.

³¹ Pokorná, J. § 454 (Požadavek péče řádného hospodáře) *In* Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [online] [Systém ASPI]. ISSN 2336-517X. WoltersKluwer [cit. 2019-6-13]. Dostupné v Systému ASPI. Obdobně též Černá, S. *Obchodní právo. Akciová společnost*. Praha. ASPI 2006. ISBN 9788073571641. S. 244. Dědič, J. *In* Dědič, J. et al. *Obchodní zákoník. Komentář, díl III*. Praha: Polygon. 2002. ISBN 80-7273-071-1. S. 2417; Štenglová, I. *In* Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. *Obchodní zákoník. Komentář*, 11. vyd., Praha: C. H. Beck. 2006. ISBN 80-7179-487-2. S. 745; Bejček, J. *Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností*. PrRo, 2007, č. 17. ISSN 1210-6410. S. 614, 615; Čech, P. *Péče řádného hospodáře a povinnost loajality*. Právní rádce 2007, č. 3. ISSN 1213-7693. S. 4 *passim*.

3.2.4. Podepisování prokuristy

NOZ v problematice podepisování prokuristy zůstal *de facto* jednotným s ustanovením § 14 odst. 5 OBCHZ, kdy tento se k danému vyjadřoval tak, že prokurista se podepisuje tím způsobem, že k firmě podnikatele, za kterého jedná, připojí dodatek označující prokuru a svůj podpis. K udělení filiální prokury je též nezbytné připojit informaci o závodu nebo pobočce, ke které je filiální prokura udělována. Dle Pokorné může být dodatkem, označujícím prokuru výslovné uvedení zmocnění „jako prokurista“ či „prokurista“. Také je možno používat výraz „per procura“ nebo „in procura“. Pakliže chceme použít označení zkratkou, je možno užít výrazy „Ppa“, „ppa“, „ppr“ nebo například „p. p.“³² NOZ nedodržení výše uvedeného označení nikterak nesankcionuje. Jelikož je prokurista jako zástupce podnikatele zapsán v obchodním rejstříku, pochybnosti o jeho pravomoci jednat by neměly vyvstávat.

3.2.5. Zánik prokury

Úvodem je nezbytné uvést, že úprava NOZ (konkrétně ustanovení § 456) je úpravou speciální k obecné úpravě zániku smluvního zastoupení. Z ustanovení § 448 a § 449 NOZ plyne, že zastoupení zaniká několika způsoby, a to a) vykonáním právního jednání, na které bylo zastoupení omezeno, za b) odvoláním zmocnitele nebo výpovědí zmocněnce, c) smrtí zmocněnce nebo zmocnitele, nebo je-li některým z nich právnická osoba a zanikne-li, zanikne i zmocnění, ledaže by bylo ujednáno něco jiného. Ustanovení § 456 NOZ pak možnost zániku prokury rozšiřuje ještě o další varianty, a to tak, že prokura zaniká i převodem nebo pachtěm obchodního závodu nebo pobočky, pro které byla udělena (obdobně by se zřejmě postupovalo i v případě zrušení a zániku obchodního závodu, nebo jeho vložení jakožto základního kapitálu jiné obchodní společnosti)³³ a zároveň stanoví, že smrtí podnikatele prokura nezaniká, ledaže bylo ujednáno jinak. Nepochybně může také být ukončení zástupčího oprávnění mezi podnikatelem a prokuristou předmětem jejich dohody. Na zvažení pak bude též zánik prokury v případě, kdy bude prokurista omezen na svéprávnosti. V případě, kdy by se prokurista stal členem statutárního orgánu, prokura nezanikne automaticky, ale bude třeba ji odvolat či ukončit dohodou podnikatele a prokuristy, jelikož je z povahy věci vyloučeno, aby tyto

---

³² Viz také Pokorná, J. § 455 (Podepisování prokuristy). In Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [online] [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2019-6-13]. ISSN 2336-517X. Dostupné v Systému ASPI.

³³ Tamtéž.

dva tituly koexistovaly vedle sebe. Ve všech případech zániku prokury je třeba tuto skutečnost zohlednit v zápisu v obchodním rejstříku, a to tak, že bude podán návrh na výmaz z obchodního rejstříku (jak prokuristy, tak prokury), kdy tento výmaz bude mít deklaratorního účinku.

4. Zákonné zastoupení a opatrovnictví

4.1. Zákonné zastoupení

Vedle smluvního zastoupení existuje i zastoupení zákonné, pro které je typické, že vzniká přímo *ex lege*. Současná právní úprava pod pojem zákonného zastoupení již neřadí institut opatrovnictví, tento institut teď stojí vedle institutu zákonného zastoupení, a to na rozdíl od předchozí právní úpravy.³⁴ Důvodem pro vznik takového druhu zastoupení je nedostatek způsobilosti právně jednat neboli svéprávnosti. Zákonné zastoupení upravuje tři oblasti, kterými jsou – zastoupení nezletilého, právnické osoby a společenství osob.³⁵

4.1.1. Obecně k zákonnému zastoupení

Zákonný zástupce musí být svéprávný alespoň v takovém rozsahu, v němž má právně jednat, to znamená, že není potřeba, aby osoba byla plně svéprávná.³⁶ V tomto případě lze analogicky užít pravidlo stanovené pro smluvní zastoupení v ustanovení § 445 NOZ, jelikož úprava zákonného zastoupení takového ustanovení neobsahuje a bylo by zcela nelogické, aby osoba bez svéprávnosti³⁷ mohla zastupovat jinou nesvéprávnou osobu, jak tomu bylo v prvorepublikovém období, kdy nedostatek svéprávnosti³⁸ nebyl překážkou pro výkon zákonného zastoupení.³⁹

Účelem zákonného zastoupení je naplňování práv a ochrana zájmů zastoupeného (ustanovení § 457 NOZ). Zákon stanovuje omezení, k nimž není zákonný zástupce

---

³⁴ Důvodová zpráva k ustanovení § 457 až § 464 NOZ.

³⁵ Dvořák, J., Švestka, J., Zuklínová, M. et al. *Občanské právo hmotné*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3. S. 318-319.

³⁶ Tamtéž. S. 321.

³⁷ Zde je na mysli omezení svéprávnosti v maximální možné míře, nikoliv zbavení svéprávnosti, které není možné.

³⁸ Tehdy nezpůsobilost k právním činům.

³⁹ Krčmář, J. *Právo občanské*. Reprint vydání z let 1936-1937, 1946 a 1947. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-411-8. S. 209.

oprávněn. Jedná se o oblast manželství (vznik a zánik), rodičovských práv a povinností, vydědění, pořízení pro případ smrti či jejich odvolání (ustanovení § 458 NOZ). Dále je omezena možnost odejmout věc zvláštní obliby zastoupenému, pokud to není z důvodu ochrany zdraví nebo života, a v případě nezletilého též z jiného závažného důvodu (ustanovení § 459 NOZ). V případě střetu zájmu zastoupeného a zákonného zástupce, nebo při střetu více osob, které jsou zastoupeny stejným zákonným zástupcem, či při hrozbě daného střetu, je soudem jmenován kolizní opatrovník zastoupenému (ustanovení § 460 NOZ).

Zákonný zástupce provádí běžnou správu jmění zastoupeného. Pokud se však jedná o jinou než běžnou záležitost, soud musí schválit dané právní jednání (ustanovení § 461 odst. 1 NOZ). Za zastoupení nenáleží zákonnému zástupci odměna, to se ale netýká situace, kdy zástupce spravuje jmění zastoupeného, v tomto případě lze zástupci přiznat na jeho návrh odměnu za správu. O odměně a její výši rozhodne soud (viz ustanovení § 462 NOZ).

4.1.2. Zákonné zastoupení nezletilého

První kategorií zákonného zastoupení je zastoupení nezletilého, které je možné dvěma způsoby, a to buď rodičem, nebo poručníkem.

Matka – žena, která dítě porodila (ustanovení § 775 NOZ) – vystupuje jako zákonná zástupkyně nezletilého od narození dítěte. Na druhou stranu u otce, aby se stal zákonným zástupcem dítěte, musí ještě navíc nastat určitá domněnka otcovství,⁴⁰ a proto se otec dítěte v některých případech může stát zákonným zástupcem až okamžikem pozdějším, než jakým je narození dítěte. Oběma rodičům vzniká zákonné zastoupení na základně rodičovské odpovědnosti, která trvá do doby nabytí plné svéprávnosti dítěte a rozsah a trvání této odpovědnosti lze změnit pouze soudním rozhodnutím (ustanovení § 858 NOZ).⁴¹

U poručenství můžeme hovořit o zákonném zastoupení nezletilého jedině v případě, kdy poručník není jmenován soudcem, ale stává se tzv. veřejným poručníkem

---

⁴⁰ Např. manžel matky dítěte ze zákona, souhlasným prohlášením nesezdaných rodičů nebo určením soudu na základě návrhu osoby oprávněné (ustanovení § 776 a násl. NOZ).

⁴¹ Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část* (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. S. 1693.

přímo na základě zákona. Funkci veřejného poručníka může vykonávat pouze orgán sociálněprávní ochrany dětí (OSPOD), a to do doby, než bude soudem jmenován „běžný“ poručník, nebo až do doby, kdy se poručník jmenovaný soudem ujme funkce (ustanovení § 929 NOZ). Veřejný poručník začne svoji funkci vykonávat v okamžiku, kdy žádná osoba nad dítětem nemá či nevykonává plnou rodičovskou odpovědnost (ustanovení § 928 a § 929 NOZ).⁴²

4.1.3. Jednání za podnikatele a právnickou osobu

Jednání za podnikatele provádí zástupce nikoli na základě smlouvy. Toto jednání může probíhat prostřednictvím člena statutárního orgánu, vedoucího odštěpného závodu nebo zaměstnanců, či prostřednictvím dalších osob. Odlišný je u nich ovšem rozsah zastoupení.

Ustanovení § 161 – § 167 NOZ stanoví oprávnění člena statutárního orgánu právnické osoby. Tento může za právnickou osobu jednat ve všech záležitostech, a to i v případech, kdy je k jednání zmocněn někdo jiný.

„Náleží-li působnost statutárního orgánu více osobám, tvoří kolektivní statutární orgán. Neurčí-li zakladatelské právní jednání, jak jeho členové právnickou osobu zastupují, činí tak každý člen samostatně. Vyžaduje-li zakladatelské právní jednání, aby členové statutárního orgánu jednali společně, může člen právnickou osobu zastoupit jako zmocněnec samostatně, jen byl-li zmocněn k určitému právnímu jednání.“⁴³

„Vedoucí odštěpného závodu je oprávněn zastupovat podnikatele ve všech záležitostech týkajících se odštěpného závodu ode dne, ke kterému byl jako vedoucí odštěpného závodu zapsán do obchodního rejstříku.“⁴⁴

„Právnickou osobu zastupují její zaměstnanci v rozsahu obvyklém vzhledem k jejich zařazení nebo funkci; přitom rozhoduje stav, jak se jeví veřejnosti. Co je stanoveno o zastoupení právnické osoby zaměstnancem, platí obdobně pro zastoupení právnické osoby jejím členem nebo členem jiného orgánu nezapsaného do veřejného

---

⁴² Zpravidla půjde o okamžik, kdy se OSPOD dozví o rozhodných skutečnostech (např. smrt rodičů při dopravní nehodě nebo upadnutí rodiče samoživitele do kómatu).

⁴³ Ustanovení § 164 odst. 2 NOZ.

⁴⁴ Ustanovení § 503 NOZ.

rejstříku.⁴⁵ Přičemž platí, že „[o]mezení zástupčího oprávnění vnitřním předpisem právnické osoby má účinky vůči třetí osobě, jen muselo-li jí být známo“.⁴⁶

„Pokud podnikatel pověří někoho při provozu obchodního závodu určitou činností, zastupuje tato osoba podnikatele ve všech jednáních, k nimž při této činnosti obvykle dochází. Podnikatele zavazuje jednání každého, kdo se vyskytuje v jeho provozovně, pokud třetí strana byla v dobré víře, že jednající osoba je k jednání oprávněna. Dále podnikatele zavazuje jednání zástupce, i když překročí rozsah svého oprávnění. To však neplatí, pokud třetí strana o překročení věděla nebo vzhledem k okolnostem vědět musela. (Ustanovení § 430 a § 431 NOZ).

Ustanovení § 430 a 431 se může zdát na první pohled stejně jako ustanovení § 166, ale rozdíl spočívá v tom, že § 430 a 431 se týkají i podnikatelů fyzických osob a navíc podnikatele nemusí zastupovat zaměstnanec, ale stačí, když je osoba pouze pověřená určitou činností.“⁴⁷

4.2. Opatrovnictví

Práva a povinnosti opatrovníka stanoví soud ve svém rozhodnutí o jeho určení, a to na rozdíl od práv a povinností zákonného zástupce, jež jsou určena *ex lege*. Zákon nicméně v ustanovení § 458 NOZ taxativně vymezuje, která jednání jsou jak pro opatrovníka, tak pro zákonného zástupce „zapovězena“, přičemž toto ustanovení má kogentní povahu. „*Občanský zákoník zdůrazňuje, že vztah mezi opatrovníkem a opatrovancem má jak čistě právní, tak i důvěrně osobní dimenzi (povinnost opatrovníka zajímat se o zdravotní stav opatrovance, projevat o něho skutečný zájem).*⁴⁸

Soudem ustanovený opatrovník jedná za zastoupeného přímo. Ustanovení § 465 odst. 1 NOZ stanoví, že soud jmenuje opatrovníka člověku, je-li to potřeba k ochraně jeho

---

⁴⁵ Ustanovení § 166 odst. 1 NOZ.

⁴⁶ Ustanovení § 166 odst. 2 NOZ.

⁴⁷ Severová, M. *Jednání podnikatele*. [online]. Plzeň, 2014, [cit. 2021-10-27]. Dostupné z: <http://www.fpr-zcu.cz/clanek/#:~:text=U%20pr%C3%A1vnick%C3%BDch%20osob%20je%20nyn%C3%AD%20mo%C5%BEn%C3%A9%20pouze%20jedn%C3%A1n%C3%AD,z%C3%A1konn%C3%A9m%20zastoupen%C3%AD%20jedn%C3%A1%20zastupuj%C3%ADc%C3%AD%20za%20podnikatele%20bez%20smloovy>.

⁴⁸ Svoboda, K. § 465 (Účel a důvody opatrovnictví). In Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2020-02-08]. ISSN 2336-517X. Dostupné v Systému ASPI.

zájmů, nebo vyžaduje-li to veřejný zájem. Soud jmenuje opatrovníka zejména tomu, koho ve svéprávnosti omezil, tomu, o kom není známo, kde pobývá, neznámému člověku zúčastněnému při určitém právním jednání nebo tomu, jehož zdravotní stav mu působí obtíže při správě jmění nebo hájení práv. Ustanovení opatrovníka zákon ukládá i bez zkoumání těchto obecných podmínek, a to v určitých specifických případech, jako například v ustanovení § 165 odst. 2 NOZ, kdy soud jmenuje právnické osobě opatrovníka, a to i bez návrhu, jsou-li zájmy člena statutárního orgánu v rozporu se zájmy právnické osoby a nemá-li právnická osoba jiného člena orgánu schopného ji zastupovat. Těchto specifických případů je v občanském zákoníku vícero (např. ustanovení § 61 NOZ, § 892 NOZ apod.). „*Opatrovníka nutno ustavit osobě, jejíž svéprávnost je omezena. Opatrovník musí být též ustaven člověku vůbec neznámému, anebo sice známému, ale neznámého pobytu, je-li to potřeba k ochraně jeho zájmů.*“⁴⁹

Místně příslušným je soud, ve kterém opatrovanec bydlí, resp. kde má opatrovanec bydliště (pakiže by byl neznámého pobytu, či nepřítomný, byl by místně příslušným pro řízení ten soud, kde by opatrovanec měl majetek). Nad činností opatrovníka a nad plněním jeho opatrovnických povinností dohlíží taktéž soud, ten je v případě potřeby oprávněn činit potřebná opatření. Podle ustanovení § 47a zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, dále také jako „ZŘS“), platí, že o schválení právního jednání opatrovance soud rozhoduje rozsudkem.

Proto, aby soud mohl osobě jmenovat opatrovníka, je nutné, aby byly naplněny nejen formální předpoklady pro jeho ustanovení, ale stejně tak materiální předpoklady. V tomto smyslu se konstantně vyjadřuje rozhodovací praxe soudů. Naproti tomu samotná dikce zákona (konkrétně ustanovení § 465 odst. 1 NOZ) se do určité míry od daného závěru odchyluje, kdy pro určité případy předpokládá jmenování opatrovníka bez dalšího. Smyslem daného ustanovení je zřejmě specifikace případů, kdy je vhodné a nutné opatrovníka určité osobě ustanovit.⁵⁰ „*Opatrovníkem nelze jmenovat osobu nezpůsobilou právně jednat nebo osobu, jejíž zájmy jsou v rozporu se zájmy opatrovance*“.⁵¹ Janků pak

---

⁴⁹ Vláda České republiky. *Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.*

⁵⁰ Obdobně viz také Svoboda, K. § 465 (Účel a důvody opatrovnictví). In Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. [online] [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2019-11-11]. ISSN 2336-517X. Dostupné v Systému ASPI.

⁵¹ Janků, M. a kol. *Nové občanské právo v kostce*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-516-9. S. 35.

také uvádí, že „[p]okud opatrovanec pobývá ve zdravotnickém či jiném zařízení, nemůže být opatrovníkem ani provozovatelem zařízení, kde opatrovanec pobývá nebo které mu poskytuje služby, ani osoba závislá na takovém zařízení (např. zaměstnanec)“.⁵²

Pakliže hovoříme o opatrovnictví, je na místě, abych uvedla i další (zvláštní) případy opatrovnictví, které jsou součástí našeho právního řádu. Těmi jsou procesní opatrovnictví, dočasné opatrovnictví a kolizní opatrovnictví. Procesního opatrovníka soud jmenuje opatrovanci pro případ nutnosti jeho zastoupení před soudem či pro potřebu jeho zastoupení při správním či daňovém řízení. Institutu dočasného opatrovnictví se obvykle používá, když je třeba opatrovance zastoupit při řešení konkrétní záležitosti *ad hoc*. Institutu kolizního opatrovnictví je pak třeba použít v případech, kdy opatrovník, který by byl stanoven jako řádný, by mohl nadřadit své zájmy nad zájmy opatrovance a zkrátit ho tak na jeho právech.

„Zajímavostí“ pak do určité míry zůstává skutečnost, že opatrovníku může být soudem stanovena povinnost se pojistit pro případ, že by opatrovanci způsobil škodu. Soud pak může opatrovníku na základě jím předložených skutečností přiznat právo na náhradu nákladů za pojištění.

4.2.1. Opatrovnická rada

Jelikož není vždy bezpečné a ani účelné svěřit rozhodování za opatrovance jedné jediné osobě, právní řád zavádí institut opatrovnické rady. Zjednodušeně řečeno má opatrovnická rada kontrolní funkci nad jednáním a rozhodováním opatrovníka a v případě potřeby může být pro opatrovníka jistým řečneme konzultačním orgánem. O opatrovnické radě je možno hovořit jen v případě opatrovnictví fyzické osoby, u osoby právnické její vznik není možný.⁵³

Problematiku opatrovnické rady upravují ustanovení § 472 a n. NOZ. Je-li ustanoven opatrovník, může opatrovanec nebo osoba jemu blízká žádat o ustavení opatrovnické rady. Ustavující schůze se smí zúčastnit opatrovanec, jakákoli osoba jemu blízká a kdokoli z jeho přátel, byť by nebyl na schůzi pozván. Každá z osob má jeden

---

⁵² Tamtéž.

⁵³ § 472-488 Opatrovnická rada. In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-11-11]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

hlas. Opatrovnická rada může být zvolena v případě, že se schůze zúčastní alespoň pět osob a vzniká okamžikem završení volby. Členy opatrovnické rady (případně jejich náhradníky) volí legitimované osoby většinou hlasů, přičemž by mělo být dbáno na to, aby byly v budoucí opatrovnické radě rovnoměrně zastoupeny osoby vyjmenované v ustanovení § 472 NOZ. Opatrovnická rada je složena z osob (alespoň tří), jež jsou opatrovanci blízké (a osvědčí dlouhodobý a vážný zájem o opatrovance a schopnost jej projevovat i do budoucna). Člen opatrovnické rady taktéž musí osvědčit, že jeho zájem není v rozporu se zájmem opatrovance.⁵⁴

Institut opatrovnické rady je institutem, který je v naší zemi již znám z dřívějších dob, a to jako tzv. poručenská rada. Pakliže není opatrovnická rada zřízena, rozhoduje v záležitostech, které by jinak náležely rozhodnout opatrovnické radě soud. Stejně tak v případě, že opatrovnická rada zřízena je, může právě soud její rozhodnutí zrušit. Členové rady se taktéž mohou soudně dovolávat odvolání opatrovníka v případě, že řádně neplní svou funkci. Tento postup je však již postupem *ultima ratio*. Naproti tomu, soud může na návrh opatrovníka nebo kterékoli z osob uvedených v ustanovení § 472 NOZ (či z vlastního podnětu), za určitých podmínek odvolat z funkce člena opatrovnické rady.⁵⁵

O některých věcech dává zákon pravomoc rozhodnout opatrovníku pouze za souhlasu opatrovnické rady, nebo se souhlasem soudu. V ustanovení § 450 NOZ v odst. 1 je stanoveno, že bez souhlasu opatrovnické rady nesmí opatrovník rozhodnout o a) změně bydliště opatrovance, b) umístění opatrovance do uzavřeného ústavu nebo podobného zařízení v případě, kdy to zdravotní stav opatrovance zjevně nevyžaduje, nebo c) zásazích do integrity opatrovance, nejedná-li se o zákroky bez závažných následků. Odst. 2 téhož ustanovení říká, že bez souhlasu opatrovnické rady nesmí opatrovník naložit s majetkem opatrovance, jedná-li se o a) nabytí nebo zcizení majetku v hodnotě převyšující částku odpovídající stonásobku životního minima jednotlivce podle jiného právního předpisu, b) nabytí nebo zcizení majetku převyšující jednu třetinu opatrovanceova majetku, ledaže tato třetina představuje hodnotu jen nepatrnou, nebo c) přijetí nebo poskytnutí zápůjčky, úvěru nebo jistoty v hodnotách uvedených v písmenu a) nebo b), ledaže se k takovým rozhodnutím vyžaduje i souhlas soudu. A konečně

---

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ Tamtéž.

odst. 3 daného paragrafu dává opatrovnické radě pravomoc, aby sama stanovila, že je-li to v zájmu opatrovance, může se opatrovnická rada usnést, jaká další rozhodnutí opatrovníka o opatrovanci podléhají jejímu souhlasu; taková usnesení nesmí omezovat opatrovníka nad míru přiměřenou okolnostem.

Ačkoli NOZ upravuje problematiku opatrovnické rady velmi obsáhle, ZŘS až na drobné výjimky (zrušení opatrovnické rady) mlčí.

4.2.2 Opatrovnictví právnické osoby

„Soud jmenuje opatrovníka právnické osobě, která to potřebuje, aby mohly být spravovány její záležitosti nebo aby mohla být hájena její práva. Opatrovníkem právnické osoby může soud jmenovat jen osobu, která splňuje podmínky stanovené pro způsobilost být členem statutárního orgánu. Přestane-li opatrovník tyto podmínky splňovat, oznámí to soudu bez zbytečného odkladu. Dozví-li se soud, že opatrovník uvedené podmínky nesplňuje, nahradí ho bez zbytečného odkladu novým opatrovníkem.“⁵⁶

Institut zákonného zastoupení i opatrovnictví je institutem typickým zejména pro fyzické osoby, není však vyloučeno, aby byl opatrovník v některých případech jmenován i osobám právnickým. Důvody, které k tomu soud vedou, mohou být různé, ale zejména se bude jednat o situace, které předpokládá OSŘ. Tedy typicky situace, kdy u právnické osoby není osoba, která by byla oprávněna za ni jednat, nebo pakliže je sporné, kdo danou osobou je. Dalšími důvody, proč jmenovat právnické osobě opatrovníka pak budou důvody uvedené v ustanovení § 165 NOZ, a to sice nedostatečný počet členů orgánu, potřebný pro rozhodování, nebo rozpor zájmů člena statutárního orgánu se zájmy právnické osoby, přičemž ale právnická osoba nesmí mít jiného vhodného člena statutárního orgánu, který by její zájmy mohl hájit.

Co se týče podmínek, které musí opatrovník splňovat, zákon (ustanovení § 46 ZOK) *de facto* odkazuje na podmínky, které musí být splněny fyzickými osobami, aby mohly plnit funkci statutárního orgánu právnické osoby. Takže žádné další podmínky pro výkon funkce opatrovníka zákon opatrovníku právnické osoby neukládá.

---

⁵⁶ Ustanovení § 486 odst. 1 a 2 NOZ.

„Opatrovnictví je vázáno na dobu, kdy je ho nezbytně zapotřebí. Výkon funkce konkrétního opatrovníka je navíc omezen i podmínkou splnění předpokladů. Dojde-li k překážce na straně opatrovníka, je jeho povinností to oznámit soudu. Soud je poté povinen ustavit právnícké osobě nového opatrovníka.“⁵⁷

4.2.3. Veřejný opatrovník

Veřejné opatrovnictví je upraveno několika právními předpisy. Tím stěžejním je samozřejmě NOZ. SOZ s termínem „veřejný opatrovník“ nijak nepracoval. Od přijetí NOZ se očekávalo, že vnese do dané problematiky větší jistotu a přehlednost. I po jeho přijetí je však patrná potřeba veřejné opatrovníky o jejich právech a povinnostech informovat jinými způsoby, což, dle mého názoru, velmi zodpovědně činí Ministerstvo vnitra České republiky, jež vydává různé metodické materiály, které veřejným opatrovníkům slouží jako vodítko při správě dané agendy. Dalšími zákony upravujícími veřejné opatrovnictví jsou např. ZŘS, SŘ, OZŘ a další. Funkci veřejného opatrovníka vykonává obec v přenesené působnosti.

Pro ustanovení veřejného opatrovníka je klíčové, aby nebylo možno ustanovit žádného jiného opatrovníka, který by měl podle zákonné posloupnosti přednost. Tuto zákonnou posloupnost nalezneme v ustanovení § 471 NOZ, který stanoví ve svém odst. 2, že: *„Soud jmenuje opatrovníkem osobu, kterou navrhl opatrovanec. Není-li to možné, jmenuje soud opatrovníkem zpravidla příbuzného nebo jinou osobu opatrovanci blízkou, která osvědčí o opatrovance dlouhodobý a vážný zájem a schopnost projevovat jej i do budoucna. Není-li možné ani to, jmenuje soud opatrovníkem jinou osobu, která splňuje podmínky pro to, aby se stala opatrovníkem, nebo veřejného opatrovníka podle jiného zákona.“* Jiným zákonem je zde patrně myšlen zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), a konkrétně jeho ustanovení § 149b.

„Způsobilost být veřejným opatrovníkem má obec, kde má opatrovanec bydliště, anebo právnícká osoba zřízená touto obcí k plnění úkolů tohoto druhu; jmenování veřejného opatrovníka podle jiného zákona není vázáno na jeho souhlas.“⁵⁸ K otázce odlišnosti trvalého pobytu (resp. místa evidenčního pobytu dle ustanovení § 10 a § 10a

---

⁵⁷ Dávid, R., Hrdlička, M. § 486 [Potřebnost opatrovnictví]. In Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. S. 1723.

⁵⁸ Ustanovení § 471 odst. 3 NOZ.

zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů) a místa bydliště opatrovance (jenž je definováno v ustanovení § 80 NOZ) se vyjádřil Nejvyšší soud ČR, kdy shledal, že „[p]ro určení bydliště člověka je stěžejní naplnění dvou složek: a) složka faktická a určující, tj. fakt., že se daná osoba v určitém místě zdržuje a že tam má své společenské a sociální vazby, a b) složka volní, tj. že daný člověk zároveň má úmysl se na tomto místě zdržovat trvale, chce v daném místě bydlet a svázat svůj život s tímto místem. Bydliště je tak místo, které člověk považuje za svůj skutečný, pevný a stálý domov, do kterého se hodlá vracet a kde se nachází i centrum jeho zájmů. Změna pobytu dočasného charakteru (např. pobyt v nemocnici, výkon trestu odnětí svobody, studium, sezonní práce aj.) nemění nic na tom, kde má daný člověk své bydliště. To však neplatí, pokud by byla taková změna doprovázena okolnostmi, z nichž lze usuzovat, že se osoba na novém místě pobytu již zdržuje s úmyslem zde trvale bydlet“.⁵⁹ Na tomto místě považuji za důležité zdůraznit, že veřejným opatrovníkem soud ustanoví obec jako celek, anebo konkrétní osobu pověřenou výkonem funkce veřejného opatrovníka (nebo zřízenou za tímto účelem) za danou obec, nikoli však orgán obce (např. obecní úřad).

„Pro příspěvek na rok 2022 je plánováno ze státního rozpočtu formou příspěvku na přenesenou působnost vyčlenit finanční prostředky na výkon činností státní správy v oblasti veřejného opatrovnictví. Výše paušální částky na jednoho opatrovance, je předběžně uvažována ve výši 30 500 Kč. Obce jako veřejní opatrovníci obdrží násobek paušální platby na jednoho živého opatrovance podle jejich počtu k rozhodnému dni, kterým byl pro příspěvek na rok 2022 stanoven 31. březen 2021. Započítány budou jen takové případy, u kterých do tohoto data nabyly rozsudky soudu právní moci. Od roku 2021 se financování týká i případů opatrovnictví, kdy se obec stane dočasně opatrovníkem přímo ze zákona dle § 468 OZ. Jedná se o případy, kdy zemřel dosavadní opatrovník (fyzická osoba) nebo kdy došlo k odvolání stávajícího opatrovníka bez jmenování nového. Rozhodným dnem je rovněž 31. březen 2021.“⁶⁰

---

⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 04. 01. 2017, sp. zn. 30 Cdo 3379/2016.

⁶⁰ Ministerstvo vnitra ČR Odbor strategického rozvoje a koordinace veřejné správy. *Veřejné opatrovnictví*. [online]. Praha 2021 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/verejne-opatrovnictvi.aspx>.

Ačkoli se může zdát, že agenda veřejného opatrovnictví nebude agendou příliš objemnou, opak může být v případech některých samosprávných celků pravdou. Pro zajímavost, ke dni 31. 03. 2021, což je rozhodný den pro přiznání paušální platby obcím, jak je uvedeno výše, čítá agenda veřejného opatrovnictví v obci Brandýs nad Labem 25 opatrovanců. Stejný počet opatrovanců má na starost městská část Praha 1. Mnohem více, a to 130 opatrovanců, však již připadá na městskou část Praha 4. Což již může představovat opravdu značnou administrativní (a nejen tu) zátěž. Veškeré výše uvedené statistiky jsou veřejně dostupné na stránkách Ministerstva vnitra České republiky⁶¹. Obec Brandýs nad Labem jsem vybrala s ohledem na blízkost mého bydliště.

5. Podpůrná opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat

Obecně se dá říci, že existuje několik druhů podpůrných opatření, která byla zavedena NOZ, přičemž koncepčně se NOZ v této problematice zcela odklonil od předchozí právní úpravy. Předchozí právní úprava dávala možnost úplného zbavení člověka svéprávnosti. NOZ od této koncepce ustupuje, přičemž důraz klade naopak na minimální možné omezení člověka v jeho rozhodování a jeho maximální možnou podporu. Zbavení svéprávnosti člověka již není možné, nově lze člověka v jeho svéprávnosti pouze omezit.

Pro přehlednost si daná podpůrná opatření dovoluji rozdělit do dvou skupin, a to sice na předběžná opatření preventivní povahy a předběžná opatření v situaci, kdy má daná osoba již narušenu schopnost právně jednat.

Příkladem prvního zmíněného případu je tzv. předběžné prohlášení. Do druhé skupiny podpůrných opatření je nutné zařadit nápomoc při rozhodování, zastoupení členem domácnosti a omezení svéprávnosti.

---

⁶¹ Tamtéž.

5.1. Předběžné prohlášení

5.1.1. Obecně k předběžnému prohlášení

V úvodu k danému institutu je nutno uvést, jak již bylo dříve zmíněno, že daná problematika nebyla v předchozí právní úpravě (SOZ) jakkoliv upravena, a proto se zákonodárce musel inspirovat v zahraničních právních úpravách a mezinárodních dokumentech. Převážně se jednalo o rakouskou a quebeckou právní úpravu, a také o Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením ze dne 13. prosince 2006.⁶²

Předběžné prohlášení je upraveno v části první hlavě druhé dílu druhém a oddílu druhém, konkrétně v ustanovení § 38-44 NOZ. V předběžném prohlášení může člověk preventivně upravit záležitosti, které se týkají tří kategorií, a to:

- 1) spravování určitým způsobem,
- 2) spravování určitou osobou,
- 3) určení konkrétní osoby opatrovníkem.⁶³

Podle Svobody lze jednotlivé kategorie kombinovat.⁶⁴ Toto členění bude dále rozvinuto v podkapitole o obsahu předběžného prohlášení.

Jiné dělení zastává Prudíková a Matiaško, kteří rozdělují předběžná opatření na dva typy:

- a) prohlášení o zástupci,
- b) prohlášení obsahující pokyny.⁶⁵

Prohlášení o zástupci v sobě obsahuje projev vůle člověka, kterým zmocňuje svého zástupce pro případ budoucí omezené schopnosti právně jednat, popř. neschopnosti jednat, aby jednal místo něj. Samozřejmě je zde předpoklad, že osoba zástupce bude s tímto prohlášením souhlasit. Tato prohlášení bývají označována jako trvalé plné moci a jejich účinnost nastává okamžikem, kdy člověk (zastoupený) není schopen samostatně jednat. Prohlášení o zástupci bude mít velký význam i v případě tzv. Odysseových dohod,

---

⁶² V ČR vyhlášena pod číslem 10/2010 Sb. m. s.

⁶³ Ustanovení § 38 NOZ.

⁶⁴ Svoboda, K. *Předběžné prohlášení v praxi*. Právní rozhledy, 2017. Roč. 25 č. 15-16. ISSN 1210-6410. S. 548-552.

⁶⁵ Melzer, F. a Tégl, P. *Občanský zákoník: velký komentář: Svazek I, § 1–117, Obecná ustanovení*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-73-1. S. 396.

keré se používají pro případ nedobrovolné léčby, a proto zmocňují jinou osobu či jiné osoby, aby mohly překonat aktuální nesouhlas pacienta s léčbou, např. kvůli amoku, kterým odmítá své předchozí prohlášení.⁶⁶

Prohlášení obsahující pokyny písemně stanovuje vůli člověka a konkrétní instrukce, které se týkají budoucího právního jednání, popř. budoucí poskytování péče. Toto právní jednání řadíme do kategorie jednostranných, které je účinné *pro futuro*, tedy do budoucna a je vázáno na suspenzivní podmínku, která však nemusí ani nastat. Kupř. osobu, u které hrozí rozvinutí Alzheimerovy choroby, usmrtí auto. Okruh pokynů, které osoba může udělit, je zpravidla velmi široký. V praxi se prohlášení bude typicky týkat oblasti zdravotnictví, nikoliv však pouze jí.⁶⁷

Již na tomto místě je nutno však zmínit, že předběžné prohlášení může učinit pouze osoba, která je plně svéprávná, popř. osoba, jejíž svéprávnost v tomto ohledu nebyla omezena, proto toto prohlášení nemůže učinit např. osoba, jež trpí těžším mentálním postižením.⁶⁸

5.1.2. Obsah předběžného prohlášení

Obsahem předběžného prohlášení je projev vůle, kterým mají být spravovány záležitosti člověka určitým způsobem, aby je spravovala určitá osoba, nebo aby se konkrétní osoba stala opatrovníkem (ustanovení § 38 NOZ).

Správu záležitostí člověka určitým způsobem je nutno chápat spíše v extenzivním slova smyslu, aby pod ni bylo možno zahrnout různé životní situace. Člověk zde musí mít možnost vyjádřit se, jakým způsobem mají být spravovány téměř všechny jeho záležitosti, např. jak se má nakládat s jeho majetkem, zdali tento majetek, movitý či nemovitý, má být prodán či neprodán, pronajat, či zdali se má propachtovat atd. Prohlášení může obsahovat pokyny, kde má prohlašující mít bydliště, popř. pokyny, které se budou týkat umístění do speciálního zdravotního zařízení při zhoršení jeho stavu. Proto z těchto všech důvodů není žádoucí, aby tento okruh záležitostí byl výrazně

---

⁶⁶ Tamtéž. S. 396-397.

⁶⁷ Tamtéž. S. 397.

⁶⁸ Tamtéž. S. 397.

omezován.⁶⁹ Dále se zde vychází z principu autonomie vůle, a proto bude mít prohlášení přednost např. před přáním osoby blízké.⁷⁰

Ohledně správy záležitostí člověka určitou osobou je nutno rozlišovat správu prostou a správu plnou. Problematika správy je upravena v ustanovení § 1400 a násl. NOZ. U prosté správy správce činí vše, co je nutné k zachování majetku a řádně s ním hospodaří (ustanovení § 1405 a § 1406 NOZ). Při plné správě správce dbá i o rozmnožování majetku v zájmu beneficenta a správce může činit vše, co je nutné a užitečné (ustanovení § 1409 a § 1410 NOZ). O obou správách je nutno, aby správce dodržoval standard péče řádného hospodáře při výkonu svých povinností (ustanovení § 1411 NOZ). Pokud prohlašující určí správce pro určitou záležitost, je pak vyloučeno opatrovnictví pro tuto záležitost, dokud správa záležitostí trvá. Avšak nebyl-li by správce znám, zanedbával-li by povinnosti či by odmítl jednat v zájmu zastoupeného, poté opatrovník smí být jmenován i pro tyto záležitosti.⁷¹ Proto by z praktického hlediska bylo rozumné, aby za správce byla určena nějaká zodpovědná osoba, a aby se prohlašovatel s touto osobou nejprve domluvil, a tím se předešlo případným komplikacím týkajících se odmítnutí, zanedbávání či zneužití správy.

U třetí kategorie – aby se konkrétní osoba stala opatrovníkem – převážně odkáží na kapitolu 4.2. Opatrovnictví, i když zde volba opatrovníka je omezena na osobu či osoby, které prohlašovatel uvedl ve svém prohlášení, a proto tímto prohlášením bude i soud vázán, pokud prohlášení bude platné. Nakonec je nutno zmínit, že jmenování osoby správce v prohlášení nevyklučuje jmenování opatrovníka a *vice versa*.⁷²

5.1.3. Forma, svědci a zápis předběžného prohlášení

NOZ v ustanovení § 39 odst. 1 upravuje formu předběžného prohlášení, přičemž stanoví, že může mít formu jak veřejné listiny, tak i listiny soukromé. Veřejnou listinu upravuje NOZ v ustanovení § 567 jako listinu, kterou vydá orgán veřejné moci, popř.

---

⁶⁹ Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. S. 217.

⁷⁰ Melzer, F. a Tégl, P. *Občanský zákoník: velký komentář: Svazek I, § 1–117, Obecná ustanovení*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-73-1. S. 399.

⁷¹ Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. S. 221–222.

⁷² Melzer, F. a Tégl, P. *Občanský zákoník: velký komentář: Svazek I, § 1–117, Obecná ustanovení*. Praha: Leges, 2013-. ISBN 978-80-87576-73-1. S. 399.

zákon takovou listinu za veřejnou prohlásí. Z formulace zákona vyplývá, že se v praxi spíše předpokládá forma veřejné listiny. Naproti tomu soukromá listina musí být opatřena datem a potvrzena dvěma svědky, navíc každý svědek o sobě musí v potvrzení uvést údaje, podle kterých ho lze zjistit.⁷³ NOZ zde zavádí výjimku ze své zásady bezformálnosti, jelikož předběžné prohlášení musí být učiněno právě jednou ze dvou forem listiny, a to buď veřejné, nebo soukromé. Není možno takové prohlášení provést pouze ústně či písemně bez svědků, i když by i za takových podmínek soud pravděpodobně přihlédl k přání prolašovatele, avšak by jím nebyl vázán. V praxi proto lze z hlediska dokazování doporučit formu veřejné listiny.

Odstavec druhý ustanovení § 39 NOZ pojednává o osobách svědků, kterými mohou být pouze osoby, jež nejsou zainteresovány na prohlášení a jeho obsahu a zároveň nejsou osobami nevidomými, neslyšícími, němými či neznají jazyk prohlášení. Z tohoto ustanovení vyplývá, že svědci musí být s obsahem seznámeni, a to minimálně proto, aby zjistili, zda mohou či nemohou být svědky. Dále prohlášení musí být svědky podepsáno, a ti musí jeho obsah případně potvrdit a potvrdit též schopnost prolašovatele prohlášení pořídít. Způsobilost být svědkem se požaduje okamžikem podpisu svědeckého potvrzení, tudíž není nutno, aby svědek prohlášení podepsal hned v okamžiku sepsání prohlášení, může to být i později, avšak vždy až po seznámení se s obsahem prohlášení. Dále je nutné, aby svědek podepsal prohlášení za přítomnosti prolašovatele, aby mohl potvrdit jeho schopnost pořídít prohlášení. Takovéto prohlášení je platné okamžikem podpisu druhého svědka, pokud byly splněny i ostatní náležitosti.⁷⁴

5.1.4. Nevidomý, další osoby a osoba se smyslovým postižením

NOZ v ustanovení § 40 upravuje specifické podmínky předběžného prohlášení, pokud je činí osoba nevidomá, osoba, která neumí či nemůže číst nebo psát a osoba se smyslovým postižením. Ustanovení § 40 NOZ je ve vztahu speciality vůči ustanovení § 563 odst. 1 NOZ, jež upravuje obecně právní jednání osoby, která nemůže číst či psát,

---

⁷³ Tamtéž. S. 401.

⁷⁴ Svoboda, K. § 39 [Pořízení předběžného prohlášení]. In David, O., a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I*, (§ 1-654). [online] [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2021-9-29]. ISSN 2336-517X. Dostupné z: www.aspi.cz.

pokud je učiněno písemně.⁷⁵ Přísnější podmínky ustanovení § 40 NOZ se uplatní i tehdy, pokud je předběžné prohlášení sepsáno notářem formou notářského zápisu.⁷⁶

Z prvního odstavce ustanovení § 40 NOZ vyplývá, že pokud je prohlášení učiněno osobou, která neumí či nemůže číst nebo psát, nebo osobou nevidomou, svědek musí nahlas takové prohlášení přečíst, avšak to nesmí být svědek, který prohlášení sepsal. Osoba nevidomá či osoba, která neumí, nemůže číst či psát musí obsah předběžného prohlášení před svědky potvrdit, aby se potvrdila její pravá vůle. Předchozí právní úprava obsahovala podobný postup pro pořízení závěti osobou, která nemohla číst či psát, a to konkrétně v ustanovení § 476c odst. 1 SOZ, tento postup byl převzat i do současné právní úpravy. Při nedodržení podmínek nastává neplatnost pro nedostatek formy, jak je uvedeno v ustanovení § 582 odst. 1 NOZ, a tudíž je zde možnost konvalidace právního jednání, avšak pouze v případě, že osoba je ještě schopna právně jednat. V opačném případě konvalidace možná není. Zároveň se neuplatní podmínky v odstavci druhém ustanovení § 582 NOZ, jelikož se nejedná o formu vyžadovanou v části čtvrté NOZ, ani o formu sjednanou stranami.⁷⁷

Druhý odstavec ustanovení § 40 NOZ upravuje specifika předběžného prohlášení, pokud jej činí osoba se smyslovým postižením, jež nemůže číst či psát. Jedná se o osoby neslyšící a hluchoslepé, jejichž definice je obsažena v ustanovení § 2 zákona č. 155/1998 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých (dále jen „ZKSNH“), který v odstavci prvním definuje neslyšícího jako osobu, která neslyší od narození, ztratila sluch před rozvinutím mluvené řeči, osobu, která ztratila sluch po rozvinutí mluvené řeči a osobu těžce nedoslýchavou, která nemůže plnohodnotně porozumět sluchem mluvené řeči. Druhý odstavec ZKSNH definuje hluchoslepeho jako osobu, která má souběžné postižení sluchu a zraku různého stupně, typu a doby vzniku, a u které toto postižení neumožňuje plnohodnotný rozvoj mluvené řeči nebo plnohodnotnou komunikaci mluvenou řečí.

---

⁷⁵ Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. S. 236.

⁷⁶ Kindl, M. *Občanský zákoník: praktický komentář*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-742-9. S. 46.

⁷⁷ Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. S. 236, 237.

Další podmínkou, kterou ustanovení § 40 odst. 2 NOZ stanoví, je, že obsah listiny musí být tlumočen svědkem, který listinu nese-psal, a to způsobem dorozumívání, který si osoba se smyslovým postižením zvolila. Sice ustanovení § 3 ZKSNH upravuje komunikační systémy těchto osob, kterými jsou český znakový jazyk a komunikační systémy, jež vycházejí z češtiny, avšak bylo by zcela proti smyslu ustanovení § 40 odst. 2 NOZ, kdybychom umožnili pouze tyto způsoby dorozumívání. Nic nebrání použití např. německé či anglické znakové řeči nebo Braillova písma. Nejdůležitějším kritériem je, aby se osoba se smyslovým postižením dozvěděla, co je obsahem dané listiny. Požadavek znalosti způsobu dorozumívání platí i pro svědky, ti musí konkrétní způsob ovládat, jinak jsou nezpůsobilí pro výkon funkce svědka v tomto případě (ustanovení § 40 odst. 2 NOZ).

Předpokladem platnosti předběžného prohlášení je potvrzení prohlášovatele před svědky vybraným způsobem, že listina obsahuje jeho pravou vůli (ustanovení § 40 odst. 2 NOZ).

5.1.5. Odvolání předběžného prohlášení

Odvolání předběžného opatření je upraveno v ustanovení § 41 NOZ, přičemž to stanoví, že prohlášení musí být odvoláno za podmínek ustanovení § 39 odst. 1 NOZ, tj. buď veřejnou, nebo soukromou listinou. Není zcela jasné, jestli postačí použití jakékoliv formy, která je uvedena v ustanovení § 39 odst. 1 NOZ, nebo pouze stejné či přísnější formy. Matiaško s Prudíkovou tvrdí, že odvolat předběžné prohlášení je možno pouze ve stejné či přísnější formě. Z tohoto tvrzení vyplývá, že předběžné prohlášení, které bylo pořízeno soukromou listinou, je možno odvolat ve formě listiny veřejné, např. formou notářského zápisu, avšak veřejnou listinu ve formě notářského zápisu již není možno odvolat listinou soukromou potvrzenou dvěma svědky.⁷⁸

Opačný názor zastává Svoboda, jenž tvrdí, že k odvolání předběžného prohlášení postačí i odvolání soukromou listinou, která bude potvrzena dvěma svědky. Tudíž podle Svobody je možné i veřejnou listinu ve formě notářského zápisu odvolat prohlášením podepsaným dvěma svědky. Navíc dodává, že takové odvolání může učinit pouze prohlášovatel osobně, který nemůže nikoho jiného k danému jednání zmocnit, jelikož se

---

⁷⁸ Melzer, F., Tégl P. *Občanský zákoník: velký komentář: Svazek I, § 1–117, Obecná ustanovení*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-73-1. S. 407.

jedná o specifické právní jednání. Dále, dle Svobody, je možno použitím argumentu *a maiori ad minus* prohlášení nejen odvolat, ale i změnit či nahradit jiným předběžným prohlášením (ustanovení § 564 NOZ).⁷⁹

Ustanovení § 41 odst. 2 stanoví vyvratitelnou právní domněnku, podle které prohašovatel listinu odvolá, pokud ji zničí. Tato domněnka bude platit, dokud nebude prokázán opak.⁸⁰ S přihlédnutím k druhému odstavci lze upřednostnit názor Svobody, jelikož by nedávalo zcela smysl, aby předběžné prohlášení učiněné ve formě notářského zápisu bylo možno odvolat bezformálně, např. pouhým roztrháním či zapálením listiny, avšak ve formě soukromé listiny opatřenou podpisy dvou svědků již nikoliv.

5.1.6. Jiné podmínky předběžného prohlášení

NOZ v ustanovení § 42 určuje soud jako orgán, který má rozhodnout o podmínce (splnění) předběžného prohlášení v případě, kdy je prohlášením upravena jiná záležitost než jmenování osoby opatrovníka, pokud se podmínka týká účinnosti prohlášení. Rozhodnutí soudu se tedy nebude týkat jmenování opatrovníka v tomto případě. Procesně je předmět řízení upraven v ustanovení § 31 písm. a) ZŘS.

Zákonodárce nestanovil, jaký druh podmínky má na mysli, zdali suspenzivní (odkládací) či rezolutivní (rozvazovací), a proto není možné jednu variantu vyloučit a je nutné připustit možnost obou druhů podmínek, jak vyplývá ze zásady legální licence - co není zákonem zakázáno, je dovoleno (čl. 2 odst. 4 Ústavy České republiky, čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod České republiky). Zároveň lze vázat účinnost i na plynutí času. Podstatou tohoto ustanovení je, aby soud rozhodl o záležitostech, které jsou ne zcela jasné. Soud řízení zahájí i bez návrhu (ustanovení § 13 ZŘS).⁸¹

5.1.7. Změna a zrušení předběžného prohlášení

Řízení o změně a zrušení předběžného prohlášení (ustanovení § 31 písm. b) ZŘS) se, stejně jako v předchozím případě, zahajuje i bez návrhu (ustanovení § 13 ZŘS).⁸² Ustanovení § 43 NOZ v sobě zahrnuje doložku *rebus sic stantibus* (věci, jak jsou), která

---

⁷⁹ Ustanovení § 41 NOZ.

⁸⁰ Kiindl, M. *Občanský zákoník: praktický komentář*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-742-9. S. 47.

⁸¹ Ustanovení § 42 NOZ.

⁸² Kindl, M. *Občanský zákoník: praktický komentář*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-742-9. S. 47.

vyjadřuje myšlenku, že zrušení závaznosti smlouvy (v tomto případě prohlášení) má nastat pouze v případě, kdy se podmínky změnily zjevně podstatným způsobem, a nebylo by spravedlivé, aby strana plnila. Soud se musí před rozhodnutím pokusit zjistit názor prohlašovatele způsobem dorozumívání, který prohlašovatel zvolí (ustanovení § 43 NOZ). Až po tomto kroku může soud předběžné prohlášení změnit či zrušit, avšak za podmínky, že by prohlašovateli hrozila vážná újma a že se ty podmínky změnily zjevně podstatným způsobem. Jde o kumulaci podmínek, tudíž nestačí jen pouhá hrozba vážné újmy nebo pouhá zjevná změna podmínek, musí nastat obě kategorie.⁸³ Pokud by tomuto chtěl prohlašovatel předejít, mohl by do prohlášení uvést další instrukce či podmínky, co se má dít, pokud by daná situace nenastala, např. by mohl zvolit substitučního opatrovníka či osobu, která má spravovat jeho majetek v případě, kdy by prvně určená osoba jednat nechtěla či nemohla.⁸⁴

5.1.8. Neplatnost předběžného prohlášení

V ustanovení § 44 NOZ je stanovena povinnost soudu přihlédnout k obsahu prohlášení či odvolání i v případě, kdy takové právní jednání je neplatné, pokud nelze pochybovat o vůli toho prohlašovatele. Předběžné prohlášení může být neplatné z mnoha důvodů, např. kdyby prohlašovatel učinil prohlášení ústně před svědky nebo ho sepsal sám beze svědků.⁸⁵ Avšak i v těchto případech je nutno respektovat princip autonomie vůle, který je jedním ze zásadních principů občanského práva.⁸⁶ I přes tuto zvláštní úpravu neplatnosti se použije obecná právní úprava týkající se neplatnosti právního jednání (ustanovení § 574 – 588 NOZ). Prohlášení tedy může být neplatné jak relativně, tak absolutně, např. z důvodu nedodržení předepsané formy, avšak i v takovémto případě soud musí k neplatnému prohlášení přihlédnout, není-li důvod pochybovat o vůli prohlašovatele.⁸⁷

---

⁸³ Melzer, F. a Tégl, P. *Občanský zákoník: velký komentář: Svazek I, § 1–117, Obecná ustanovení*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-73-1. S. 410.

⁸⁴ Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. S. 243.

⁸⁵ Kindl, M. *Občanský zákoník: praktický komentář*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-742-9. S. 48.

⁸⁶ Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. S. 244.

⁸⁷ Melzer, F. a Tégl, P. *Občanský zákoník: velký komentář: Svazek I, § 1–117, Obecná ustanovení*. Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-87576-73-1. S. 411.

5.2. Nápomoc při rozhodování

5.2.1. Úvod do problematiky nápomoci při rozhodování

Ani institut nápomoci při rozhodování nebyl upraven v SOZ, zákonodárce se zde nechal převážně inspirovat quebeckou právní úpravou, konkrétně ustanoveními § 291 - 294 quebeckého občanského zákoníku. Zároveň zákonodárce musel dodržet závazek vyplývající z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením ze dne 13. prosince 2006.⁸⁸ Tato úmluva institut nápomoci při rozhodování výslovně upravuje ve svém čl. 9, 12 a 19.⁸⁹ NOZ upravuje nápomoc při rozhodování v části první hlavě druhé dílu druhém a oddílu druhém, konkrétně v ustanovení § 45–48.

Institut nápomoci při rozhodování je možno využít v případech, kdy člověku působí obtíže při rozhodování duševní porucha, aniž by musel být omezen ve svéprávnosti. Člověk si může pro takový případ dohodnout poskytování podpory s podpůrcem. Podpůrce nemusí být pouze jeden, může jich být více (ustanovení § 45 NOZ).

Jelikož definici duševní poruchy NOZ nepodává, rovněž ani tak Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, je příhodné vycházet z definice uvedené v ustanovení § 123 TZ, jež duševní poruchu definuje jako poruchu vyplývající z duševní nemoci, hlubokou poruchu vědomí, mentální retardaci, těžkou asociální poruchu osobnosti či jinou těžkou duševní či sexuální odchylku. Užití úpravy v TZ a jeho důvodové správě se přiklonil i NS ve svém rozhodnutí, kde zároveň zdůraznil, že duševní porucha není pouze duševní nemocí, avšak se jedná o pojem širší.⁹⁰

Dalším důležitým kritériem je fakt, že člověk, který nápomoc potřebuje, nemusí být prohlášen za nesvéprávného⁹¹, tudíž může dále právně jednat sám, avšak, vědom si své duševní poruchy, tak činit nechce. Podpůrce není sice zástupcem podporovaného, ale dohlíží na právní jednání podporovaného. Jelikož může být podpůrců více, stačí, pokud

---

⁸⁸ V ČR vyhlášena pod číslem 10/2010 Sb. m. s.

⁸⁹ Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. S. 246.

⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3061/2012.

⁹¹ Myšleno omezen ve svéprávnosti v maximální možné míře.

v přítomnosti podporovaného bude při právním jednání alespoň jeden z nich. Osoba podpůrce nemusí splňovat požadavky jako opatrovník podle ustanovení § 63 NOZ.⁹²

5.2.2. Smlouva o nápomoci při rozhodování

Smlouva o nápomoci při rozhodování je dvoustranné právní jednání, jehož stranami jsou podpůrce a podporovaný. Podpůrce se se souhlasem podporovaného zavazuje, že bude přítomen při právních jednáních podporovaného a zajistí mu potřebné údaje a sdělení, popř. mu napomůže s radami (ustanovení § 46 odst. 1 NOZ).

Smlouva o nápomoci může být formulována i úžeji, než je vymezeno v zákoně. Podpůrce se může zavázat např. pouze k přítomnosti u právních jednání, nebo zajištění potřebných údajů, popř. pouze k nápomoci s určitými radami. Stejně tak lze jednání omezit na určitý druh činnosti, např. k nápomoci při koupi a prodeji nemovitých věcí. I zde se uplatňuje princip smluvní volnosti, samozřejmě při dodržení zákonných podmínek. Smlouva o nápomoci se může týkat i záležitostí veřejného práva, např. jednání před správními orgány či úřady.⁹³

Účinnost smlouvy o nápomoci při rozhodování nastává dnem, kdy je schválena soudem (ustanovení § 46 odst. 2 NOZ). Bez takového schválení soudu nemůže smlouva nikdy nabýt účinnosti. Výhodou tohoto postupu je zejména nízká míra zpochybnitelnosti platnosti listiny.⁹⁴ Jiný názor zastává Čuhelová, která tvrdí, že účinnost smlouvy nastává až právní mocí rozhodnutí, které smlouvu schvaluje.⁹⁵ Takovéto tvrzení jde proti výslovnému znění zákona (ustanovení § 46 odst. 2 NOZ), a navíc je v neprospěch podporovaného, jenž má být chráněn podpůrcem vůči jednáním třetích osob, přičemž by mohlo zbytečně docházet ke sporům ohledně závaznosti právních jednání, která by v mezidobí byla podporovaným uzavřena, proto s tímto právním názorem nelze souhlasit.

Forma smlouvy o nápomoci při rozhodování může být jak písemná, tak ústní. Pokud je smlouva uzavřena ústně, musí strany projevit vůli smlouvu uzavřít přímo před

---

⁹² Kindl, M. *Občanský zákoník: praktický komentář*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-742-9. S. 48.

⁹³ Svoboda, K. *Nesporná řízení III*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-672-2. S. 21.

⁹⁴ Melzer, F. a Tégl, P. *Občanský zákoník: velký komentář: Svazek I, § 1–117, Obecná ustanovení*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-73-1. S. 418.

⁹⁵ Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. S. 250.

soudem, což bude součástí rozhodnutí soudu. Důležité je zdůraznit, že ústní formou se zde má na mysli i dorozumívání např. prostřednictvím znakové řeči u osob neslyšících. Důležitý je zde projev vůle, nikoliv přesná forma.⁹⁶ Procesní úprava schválení smlouvy o nápomoci je zakotvena v ustanovení § 31 písm. c) ZŘS, přičemž návrh na zahájení takového řízení může podat pouze podpůrce či podporovaný (ustanovení § 32 odst. 1 ZŘS). Dalším specifikem je, že v případě nepísemné formy smlouvy musí být její podstatný obsah součástí návrhu. V případě písemné formy musí smlouva být přiložena k návrhu (ustanovení § 32 odst. 2 ZŘS).

Pokud soud shledá, že je smlouva o nápomoci v rozporu se zájmy podporovaného, soud takovouto smlouvu neschválí (ustanovení § 46 odst. 2 NOZ). Jelikož se jedná o řízení na návrh, nemůže soud upravit smlouvu podle svého, odstranit její vady atd. Činnost soudu se tedy zaměřuje pouze na schválení či neschválení smlouvy samotné, nikoliv na její moderaci.⁹⁷

5.2.3. Práva a povinnosti podpůrce

Práva a povinnosti podpůrce upravuje ustanovení § 47 NOZ, z něhož vyplývá, že podpůrce se nesmí na úkor podporovaného bezdůvodně obohatit, ani nesmí nevhodným ovlivňováním ohrozit jeho zájmy (ustanovení § 47 odst. 1 NOZ). Příkladem může být jednání, kterým podpůrce přinutí podporovaného, aby s ním uzavřel nevýhodnou kupní smlouvu ohledně auta, nemovitě věci atd., popřípadě pronájem bytu za velmi nízké nájemné. Pokud by takto podpůrce jednal, soud by ho i bez návrhu odvolal podle ustanovení § 48 NOZ.⁹⁸

Podpůrce dále postupuje v souladu s rozhodnutími podporovaného při plnění svých povinností. Z toho vyplývá, že podpůrce nemůže dát souhlas k jednáním, které jsou v rozporu s rozhodnutím podporovaného. Naopak nesouhlas podpůrce s jednáním podporovaného nezakládá automaticky neplatnost a neúčinnost právního jednání, avšak podpůrce může neplatnost takového jednání namítat (ustanovení § 47 odst. 2 NOZ). Při

---

⁹⁶ Tamtéž. S. 418-419.

⁹⁷ Kindl, M. *Občanský zákoník: praktický komentář*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-742-9. S. 49.

⁹⁸ Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. S. 253.

jednání v písemné formě může podpůrce připojit svůj podpis a funkci podpůrce, popř. údaj o podpoře (ustanovení § 47 odst. 2 NOZ).⁹⁹

5.2.4. Odvolání podpůrce

Jak již bylo zmíněno výše, lze podpůrce odvolat, a to buď na návrh podporovaného, nebo i bez návrhu, pokud podpůrce poruší své povinnosti závažným způsobem (ustanovení § 48 NOZ). Předmět řízení je upraven v ustanovení § 31 písm. d) ZŘS. Pokud soud zahájí řízení bez návrhu, může podpůrce odvolat i přes nesouhlas podporovaného. Jestliže soud odvolá podpůrce, vztah mezi podpůrcem a podporovaným zaniká právní mocí rozsudku. Bylo-li podpůrců více, nemá odvolání jednoho podpůrce vliv na právní vztahy mezi podporovaným a dalšími podpůrci.¹⁰⁰

5.3. Zastoupení členem domácnosti

V současné době je patrná tendence k odklonu od konstrukce tzv. náhradního rozhodování, a naopak přiklonění se k tzv. podporovanému rozhodování. V praxi to znamená, že namísto toho, aby byla vůle zastoupeného de facto „nahrazena“ vůlí zástupce, bude možnost „rozhodnout se“ nadále ponechána přímo zastoupenému, kterému ovšem bude k danému „úkonu“ poskytnuta jakási asistence osoby k tomu povolané. Zároveň je ale nepochybně nutné dbát nejlepších zájmů zastoupeného, o čemž hovoří Ústavní soud ČR m. j. například ve svém nálezu IV. ÚS 1580/2016 ze dne 5. 12. 2016, kdy říká, že „[o]becné soudy jsou povinny posuzovat věci tohoto druhu důsledně (a v pochybnostech meritorně), na základě řádně zjištěného skutkového stavu tak, aby rozsah omezení svéprávnosti – od přiznání bez jakéhokoli omezení až po omezení fakticky se blížící zbavení způsobilosti k právním úkonům podle dřívější právní úpravy – zásadně odpovídal skutečným vlastnostem a schopnostem a zejména nejlepšímu zájmu daného člověka, který nemůže být zjednodušeně vnímán pouze jako zájem člověka být omezen ve svéprávnosti v co možná nejmenší míře.“¹⁰¹

Koncept zastoupení členem domácnosti pochází z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, kterou Česká republika ratifikovala dne 28. 09. 2009. Daná

---

⁹⁹ Melzer, F. a Tégel, P. *Občanský zákoník: velký komentář: Svazek I, § 1–117, Obecná ustanovení*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-73-1. S. 422.

¹⁰⁰ Tamtéž. S. 423–424.

¹⁰¹ Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 1580/2016 ze dne 5. 12. 2016.

úmluva vychází především z toho, že rodina je základem společnosti a jako taková by si vzájemně měla poskytovat podporu a pomoc. Omezení svéprávnosti a nutnost nahradit vůli zastoupeného je proto považováno za řešení tzv. *ultima ratio*, kdy další (mírnější) opatření nepostačují.

5.3.1. Předpoklady a vznik zastoupení

Dikce NOZ stanoví, že „[b]ráni-li duševní porucha zletilému, který nemá jiného zástupce, samostatně právně jednat, může ho zastupovat jeho potomek, předek, sourozenec, manžel nebo partner, nebo osoba, která se zastoupeným žila před vznikem zastoupení ve společné domácnosti“.¹⁰² Zajímavé je zde srovnání s rakouským občanským zákoníkem (ABGB), který stanoví, že pokud zletilá osoba z důvodu psychické choroby nebo duševního postižení není schopná sama zvládnout právní jednání každodenního života a nemá na to opatrovníka ani jiného zákonného zástupce či zástupce na základě plné moci, může být při těchto právních jednáních, pokud odpovídají jejím životním poměrům, zastoupena osobou blízkou. Totéž platí pro právní jednání za účelem krytí potřeb péče a uplatnění nároků, které osobě náležejí z důvodů věku, nemoci, postižení nebo chudoby, obzvláště nároků vyplývajících z práva sociálního zabezpečení, nároků na příspěvky na péči, na sociální pomoc a rovněž na osvobození od poplatků a nároků na další výhody. Osobou blízkou jsou pak pro účely ABGB rodiče, zletilé děti, manžel nebo manželka a registrovaný partner nebo registrovaná partnerka žijící se zastoupenou osobou ve společné domácnosti a toto soužití trvá minimálně tři roky. I v rakouském občanském právu je tedy patrná jistá „diferenciace oprávnění a povinností“ osob blízkých jakožto členů domácnosti zastoupeného. Otázkou pak tedy zůstává úmysl jak vnitrostátního, tak rakouského zákonodárce, kdy není zcela jasné, komu ten či onen přiznává oprávnění zastoupit člena své domácnosti, a to bez toho, aby musel s daným člověkem zároveň sdílet po určitou dobu společnou domácnost. V Rakousku panuje víceméně shoda na tom, že společné vedení domácnosti je vyžadováno pouze na manželovi, registrovaném partnerovi nebo druhovi. Naopak například u zletilého potomka tato premisa neplatí. V České republice shoda na tom, kdo musí a nemusí se

---

¹⁰² Ustanovení § 49 NOZ.

zastoupeným sdílet (resp. vést) společnou domácnost, nepanuje. Nicméně je velmi pravděpodobné, že výkladem bude docházeno ke stejnému závěru.

Aby vzniklo samotné zastoupení, je třeba, aby bylo splněno několik podmínek. Prvně se musí jednat o zletilého jedince. Ustanovení § 49 odst. 1 NOZ nelze aplikovat na případ, kdy bude duševní poruchou trpět nezletilec, který ovšem již dosáhl svéprávnosti. Další podmínkou, jež musí být naplněna, je, že zastoupený nesmí mít jiného zástupce. Dále pak musí být zastoupený stížen duševní poruchou. O to, co vlastně duševní poruchou je, se vedou diskuze. Část odborné veřejnosti se kloní k názoru, že duševní porucha musí být primárně taková porucha, která nikoli jako následek jiného onemocnění vede k neschopnosti řádného vnímání, myšlení, kvalifikovaného jednání a k neschopnosti interakce zastoupeného s jinými lidmi. Druhá část odborné veřejnosti ovšem zastává názor, že za duševní poruchu je nezbytné považovat každou nemoc, která vede k neschopnosti jedince právně jednat. Další, a pro tuto chvíli poslední podmínkou je samozřejmě existence daného „člena domácnosti“, který může být zástupcem zastoupeného.

Nezbytnou podmínkou pro vznik zastoupení členem domácnosti je seznámení zastoupeného s tím, že ho bude zástupce zastupovat (a s dalšími konsekvencemi zastoupení), přičemž je nutné, aby zastoupený byl schopen tuto informaci vnímat a pochopit. Pokud soud dojde k závěru, že tato podmínka nebyla naplněna, neměl by schválit zastoupení členem domácnosti, nýbrž by měl naopak zahájit řízení o omezení svéprávnosti. Za určitých podmínek je možné, aby o potenciálním vzniku zastoupení zastoupeného informoval až soud sám. Obligatorně soud zastoupení členem domácnosti neschválí v případě, že zastoupený vznik takového zastoupení kvalifikovaně odmítne. Poté je ale nutné ho upozornit na další možný postup a na to, že se tím mimo jiné vystavuje riziku omezení svéprávnosti.

5.3.2. Rozhodnutí soudu

Zákon stanoví, že „[k]e vzniku zastoupení se vyžaduje schválení soudu. Před vydáním rozhodnutí soud vyvine potřebné úsilí, aby zjistil názor zastoupeného, a to i za použití takového způsobu dorozumívání, který si zastoupený zvolí“¹⁰³. Tato úprava

---

¹⁰³ Ustanovení § 50 NOZ.

nekoresponduje s rakouskou právní úpravou, která pro zastoupení členem domácnosti nepožaduje schválení soudem, nýbrž jí postačuje, když je vznik zastoupení zanesen do Rakouského centrálního rejstříku zastupování. Ke vzniku takového oprávnění dojde i bez registrace, zástupce bez ní však není oprávněn za zastoupeného právně jednat. Toto řešení se mi jeví jako vcelku praktické ve vztahu k třetím osobám, ovšem otázkou zůstává, do jaké míry je tato úprava praktická pro samotného zastoupeného a pro šetření jeho práv při vzniku takového zastoupení. Oprávněnost potřeby takového zastoupení v případě rakouského modelu zkoumá lékař, který vystaví tzv. lékařské osvědčení (lékařský atest) o tom, že zastoupený není schopen si sám obstarávat záležitosti zákonem vyjmenované. Specifikem lékařského atestu je to, že obsahuje (oproti znaleckému posudku) i právní posouzení dané věci. Řízení ve věcech registrace provádí dle rakouské právní úpravy notář. Účelem registrace zástupčího oprávnění dle rakouské právní úpravy je ochrana dobré víry. Tato ochrana je pak *de facto* dvoukolejná, a to na jedné straně ochrana dobré víry třetích osob a na straně druhé je to ochrana banky, u které je veden účet. Podrobněji tuto problematiku ve své práci rozebírat nebudu, neboť pro to již není prostor.

Hmotněprávní úprava zastoupení členem domácnosti je, jak jsem již zmínila, uvedena v NOZ. Procesněprávní úprava dané problematiky se nachází v ZŘS. Subsidiárně je pro daná řízení použit OSŘ. Dle ustanovení § 2 odst. 1 ZŘS platí, že příslušnými pro řízení v I. stupni jsou okresní soudy. Místně příslušným pak podle ustanovení § 4 ZŘS bude ten soud, který je obecným soudem osoby, jež má být zastoupena. Zvláštností daného řízení je skutečnost, že soud jednání nařídí jen tehdy, navrhne-li to účastník, nebo je-li to nezbytné. Odlišnosti sporných a nesporných řízení ZŘS jsou uvedeny v ustanovení § 20 ZŘS. V uvedeném řízení je soudem rozhodováno formou usnesení, neboť zákon nepředepisuje formu rozsudku a dané rozhodnutí je závazné *erga omnes*, jelikož se jedná o statusovou věc fyzické osoby. Rozhodnutí soudu nemůže mít zpětný účinek.¹⁰⁴ Dle ustanovení § 43 ZŘS náklady řízení nenáleží žádnému z účastníků, ledaže by to odůvodňovaly zvláštní okolnosti případu.

5.3.3. Povinnosti zástupce, rozsah zastoupení a mnohost zástupců

„Ustanovení § 51 NOZ je normou, která v náznavu vymezuje povinnosti zájemce o zastupování z řad členů domácnosti. Jedná se o výtah z §457 (každé zastoupení

---

¹⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. 12. 1975, sp. zn. 3 Cz 106/75.

vznikající ze zákona nebo rozhodnutím soudu prvotně slouží k ochraně zájmů zastoupeného a má naplňovat jeho práva) a z§ 467 odst. 2 (zákonný zástupce nebo opatrovník vždy dbá o to, aby způsob života opatrovance byl přiměřený jeho schopnostem, a pokud možno respektuje představy a přání zastoupeného).“¹⁰⁵

„Ustanovení § 51 ve srovnání s obecnými normami upravujícími zákonné zastoupení nezmiňuje, že zástupce není oprávněn za zastoupeného jednat v záležitostech čistě osobní povahy (§ 458), že mu nemůže odejmout věc zvláštní obliby (§ 459), že jej nemá zastupovat v případě střetu zájmů (§ 460), že nesmí požadovat odměnu za zastoupení (§ 462), že může být soudem odvolán, pokud neplní své povinnosti (§ 463 odst. 2), že musí o zastoupeného projevovat skutečný zájem a je povinen mu vysvětlit povahu a následky svých rozhodnutí (§ 466). Vychází se z toho, že smyslem institutu zastoupení členem domácnosti není oslabení práv zastoupeného.“¹⁰⁶

Ustanovení § 51 NOZ stanoví několik hlavních povinností (resp. cílů) zástupce při zastoupení členem domácnosti. Tento má dbát o ochranu zájmů zastoupeného a naplňování jeho práv; o to, aby způsob jeho života nebyl v rozporu s jeho schopnostmi a v neposlední řadě, nelze-li tomu rozumně odporovat, aby život zastoupeného odpovídal i jeho zvláštním představám a přáním. Zastoupení se dle zákona vztahuje na záležitosti obvyklé (zastoupení se netýká pouze majetku, ale i osobních záležitostí zastoupeného), vyjma udělení souhlasu zástupce k zásahu do tělesné nebo duševní integrity zastoupeného s trvalými následky. Ustanovení § 52 odst. 2 NOZ pak stanoví, že „[z]ástupce může nakládat s příjmy zastoupeného v rozsahu potřebném pro obstarání obvyklých záležitostí, jak to odpovídá životním poměrům zastoupeného; s peněžními prostředky na účtu zastoupeného však může nakládat jen v rozsahu nepřesahujícím měsíčně výši životního minima jednotlivce podle jiného právního předpisu“. Tímto předpisem je zákon č. 110/2006 Sb., o výši životního a existenčního minima.

„Běžnou správou záležitostí zastoupeného je vyřizování obvyklých, zpravidla v určitém časovém horizontu se opakujících záležitostí, jako je např. zajišťování

---

¹⁰⁵ David, O., Deverová, L., Dolanská Bányaiová, L., Dvořák, J., Dvořák, T., Fiala, J., Frinta, O., Holčapek, T., Hurdík, J., Kindl, T., Macková, A., Pauly, J., Pavlík, P., Pelikán, R. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. [online] [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-9-28]. ISSN 2336-517X. Dostupné z: www.aspi.cz.

¹⁰⁶ Tamtéž.

pravidelných plateb a přijímání výnosů z jmění nebo činnosti zastoupeného, např. placení sdruženého inkasa, pojistného, daní nebo přijímání výtěžku z majetku (nájemné, úroky, dividendy apod.). Periodickou běžnou záležitostí nemajetkového charakteru je např. zajišťování pravidelných návštěv u lékaře, organizování zájmové činnosti zastoupeného atd. Běžnou záležitostí jsou i nárazová právní jednání jménem zastoupeného, jež se po hodnotové stránce nevyvíkají úrovní spravovaného jmění. Za nikoli běžnou správu jmění je třeba pokládat záležitosti, které se zásadnějším způsobem dotýkají majetkové podstaty spravovaného jmění, jako je např. převod nemovitosti zastoupeného. Kritéria pro odlišení běžné a nikoli běžné správy jsou proměnlivá v závislosti na hodnotě a charakteru spravovaného jmění, jakož i na vyvíjející se hospodářské situaci, případně i na osobní situaci zastoupeného (např. zda bude v dohledné době potřebovat určité majetkové hodnoty na lékařskou péči apod.). Ani zastoupení členem domácnosti však nevede k omezení zastoupeného v "běžných záležitostech každodenního života" ...¹⁰⁷

To, co bude podle ustanovení § 52 odst. 2 věty první NOZ v jednom případě spadat pod rozsah zastoupení, v druhém případě pod něj spadat nemusí. Vše bude odvislé od konkrétní majetkové situace daného zastoupeného. Velmi pregnantně rozděluje záležitosti zastoupeného Čuhelová, a to sice následovně: „[p]orovnáme-li postavení zástupce a opatrovníka, pak opatrovníkovi podle § 461 odst. 1 náleží běžná správa jmění opatrovance. Nejedná-li se o běžnou správu, vyžaduje se k naložení se jměním zastoupeného schválení soudu. Běžná správa je tedy mezi, kdy opatrovník jedná bez souhlasu soudu. Vedle pojmu běžná správa užívá zákonodárce ještě pojem běžná záležitost každodenního života. Podle ust. § 64 NOZ totiž rozhodnutí o omezení svéprávnosti nezbavuje člověka práv samostatně právně jednat v běžných záležitostech každodenního života. V těchto záležitostech jedná člověk vždy sám. Na právě popsaném si můžeme všimnout, že nejzákladnější záležitosti zákonodárce označuje jako běžná záležitost každodenního života (nákup základních potravin, hygienických prostředků), zde jedná každý člověk sám. Složitější záležitosti jsou označovány jako „obvyklé záležitosti, jak to odpovídá životním poměrům zastoupeného“, zde již jedná člen domácnosti coby zástupce. Musí jít o obvyklou záležitost, jež odpovídá poměrům zastoupeného. V případě

---

¹⁰⁷ David, O., Deverová, L., Dolanská Bányaiová, L., Dvořák, J., Dvořák, T., Fiala, J., Frinta, O., Holčapek, T., Hurdík, J., Kindl, T., Macková, A., Pauly, J., Pavlík, P., Pelikán, R. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. [online] [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-9-28]. ISSN 2336-517X. Dostupné z: www.aspi.cz.

uzavření typově stejné smlouvy proto u jednoho zastoupeného bude zástupce moci smlouvu uzavřít, ale v případě druhého nikoliv. Představme si nákup elektronické čtečky pro člověka, jehož příjem představuje pouze důchod, bezpochyby nejde o obvyklou záležitost, která by odpovídala jeho poměrům, naopak pro člověka, jehož měsíční příjem činí dvě stě tisíc korun, již o obvyklou záležitost, která odpovídá jeho poměrům, může jít. Ve věcech, které není možné podřadit ani pod obvyklou záležitost jak to odpovídá životním poměrům zastoupeného, člen domácnosti jednat nemůže. Co dělat v takových záležitostech, zákon neřeší“.¹⁰⁸

Zákon stanoví, že „[m]á-li zastoupený více zástupců, postačí, pokud jedná jeden z nich. Jedná-li však vůči další osobě více zástupců společně a odporují-li si, nepřihlíží se k projevu žádného z nich“. Není tedy vyloučeno, aby bylo soudem zastoupenému ustanoveno vícero zástupců. Pokud se tak stane, soud by měl vymezit exaktně kompetence každého z ustanovených zástupců. Pokud tak neučiní, má se za to, že každý ze zástupců jedná jménem zastoupeného sám. Ustanovení § 53 NOZ působí jako *lex specialis* vůči ustanovení § 572 NOZ. Výše uvedené platí pouze u tzv. právních jednání zástupce, tedy ne v případech právně „nerelevantních“.

Téměř totožné ustanovení jako je ustanovení § 53 NOZ přijal ABGB. Ten však stanoví, že žádný z protichůdných projevů nebude účinným.

5.3.4. Zánik zastoupení

„Zastoupení zaniká, pokud se jej zástupce vzdá nebo pokud zastoupený odmítne, aby ho zástupce dále zastupoval; k odmítnutí postačí schopnost projevit přání. Zastoupení rovněž zaniká, pokud soud jmenuje zastoupenému opatrovníka [...] Je-li uzavřena smlouva o nápomoci při rozhodování, zanikne zastoupení účinností smlouvy v rozsahu, v jakém je zastoupený způsobilý právně jednat.“¹⁰⁹

Ačkoli je rakouská právní úprava v mnohém velmi podobná té naší (alespoň co se dané problematiky týče), v této části se významně liší. Platí v ní totiž, že „[...] pokud člen domácnosti zahájil činnost, pak se na něj vztahuje povinnost pokračovat (analogicky

---

¹⁰⁸ Čuhelová, K. § 52 [Rozsah zastoupení]. In Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část* (§ 1–654). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. S. 268.

¹⁰⁹ Ustanovení § 54 odst. 1 a odst. 2 NOZ.

k § 1022, 1039.) Tato povinnost trvá tak dlouho, dokud není možné zahájit jiná opatření k obstarání záležitostí dotčené osoby. Pokud člen domácnosti již nemůže nebo nechce pokračovat v zastupování dotčené osoby, není výpověď právního vztahu možná, člen domácnosti je povinen buď zajistit zaopatření záležitostí jiným členem domácnosti, nebo navrhnout jmenování opatrovníka“.¹¹⁰ Tím, kdo případný zánik zastoupení členem domácnosti řeší, je opět notář.

V českém právním řádu je kladen větší důraz na autonomii vůle jedince. Proto je trvání zastoupení ponecháno na vůli zástupce a zastoupeného, což je demonstrováno v prvních dvou případech uvedených v ustanovení § 54 odst. 1 NOZ. Třetí situace již je na vůli zástupce a zastoupeného nezávislá a případy, kdy je jmenování opatrovníka nezbytné (a dochází jím tedy k zániku zastoupení členem domácnosti) stanoví zákon. Dalším důvodem zániku zastoupení členem domácnosti je pak zánik zastoupení v důsledku uzavření smlouvy o nápomoci. Taková smlouva představuje opatření mírnější, než je zastoupení členem domácnosti, a proto je před zastoupením členem domácnosti upřednostněna. Pokud však smlouva o nápomoci zanikne, neznamená to automaticky „obnovení účinnosti“ zastoupení členem domácnosti, nýbrž je nezbytné celý proces ustanovení zástupce zopakovat. Zároveň není vyloučeno, aby smlouva o nápomoci a zastoupení členem domácnosti koexistovaly vedle sebe, to je ovšem možné jen v případech, že se jejich „zástupčí“ oprávnění nepřekrývají.

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo podat, pokud možno, komplexní přehled o právní úpravě zastoupení v českém právním řádu, jelikož se jedná o institut, který provází každodenní život každého z nás. V jednotlivých částech jsem se snažila zaměřit na nejpodstatnější části dané problematiky s tím, že jsem se, jak pevně doufám, snažila i zdůraznit problematické aspekty tohoto institutu. Zastoupení jako takové je problematikou již značně probádanou, nicméně v některých aspektech došlo značných legislativních změn, avšak se stále jedná o problematiku velice aktuální. Přesto jsem za

---

¹¹⁰ Čuhelová, K. § 54 [Zánik zastoupení]. In Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. S. 271.

nejdůležitější považovala zmapovat zastoupení jako celek s tím, že dotčené části jsem se snažila rozvést a uvést i praktické příklady z praxe, případně statistické údaje.

Velmi důležitým zjištěním bylo, že se v české právní úpravě zastoupení používá ve velké míře princip autonomie vůle, jehož kořeny můžeme najít v Listině. Proto současná právní úprava ponechává úpravu obsahu zastoupení převážně na ujednáních stran zastoupení. Samozřejmě i zde najdeme výjimky v podobě kogentních ustanovení, avšak českému zákonodárci se musí nechat, že tuto problematiku upravil velmi citlivě a respektoval v mnohých ohledech předchozí judikaturu NS.

Jednou z mála věcí, která by se dala českému zákonodárci vyčíst je, že chybí výslovná obecná právní úprava nepřímého zastoupení. Je sice pravda, že tento druh zastoupení není zakázán, a tudíž je dovolen, dle principu legální licence, avšak takto důležitý institut by si zasloužil samostatnou obecnou právní úpravu, která by jej výslovně odlišovala od zastoupení přímého. Na nepřímé zastoupení se ve většině případů použije právní úprava komise, resp. jednotlivých druhů komisionářské smlouvy, ale i tak by se slušelo mít obecnou úpravu nepřímého zastoupení, která by definovala základní rysy tohoto druhu zastoupení.

Dalším důležitým zjištěním byla skutečnost, že se právní úprava zastoupení použije v mnoha případech i při jednání státu, resp. za stát, kdy za něj zpravidla jedná vedoucí organizační složky. Navíc, obecná právní úprava zastoupení v NOZ se subsidiárně použije i pro správní řízení a jeho jednotlivé druhy (např. daňové řízení), a proto bylo nutné zohlednit též judikaturu NSS, přičemž tato judikatura bude nepochybně v jistých ohledech zdrojem inspirace pro rozhodovací činnost NS.

Pro právní jednání všeobecně je důležitá dobrá víra, což ní výjimkou ani u zastoupení, kde se tato dobrá víra však presumuje, což považuji za správné, jelikož by bylo neudržitelné, aby se v každém jednotlivém případě dokazovala dobrá víra. Na druhou stranu český zákonodárci velmi vhodně zakomponoval institut zlé (nedobré) víry, která nemůže být zhojena jednou stranou zastoupení za druhou.

Opravdu zajímavou je problematika fúze zmocněnců a s ní související zánik zmocnění, ke kterému dochází u společnosti, která fúzí zanikla. Zde si nedovedu představit lepší způsob řešení této problematiky.

Přínosným bylo zjištění, že právní úprava smluvního zastoupení obsahuje pouze dva instituty, a to plnou moc (resp. smlouvu o plné moci) a prokuru, což je zvláštní druh plné moci pro podnikatele zapsané v obchodním rejstříku. Ale i přes tento fakt, že jsou zde právě pouze dva instituty smluvního zastoupení, nelze říct, že by tato problematika nebyla dostatečně upravena. Spíše naopak je nutné pochválit zákonodárce za přehlednost této právní úpravy.

Právní úprava zákonného zastoupení a opatrovnictví doznala oproti předchozí právní úpravě změny, kdy původně bylo opatrovnictví pouhou součástí zákonného zastoupení. Nyní se jedná o samostatnou kategorii vedle zákonného zastoupení. Učiněno tak bylo z důvodu, aby se zdůraznil odlišný důvod vzniku jednotlivých kategorií, avšak i tak jsou určité charakteristické prvky, které platí pro oba instituty, a proto bylo právě vhodné vymezit tuto společnou problematiku obecně pro oba instituty dohromady.

V budoucnu bude velmi zajímavé sledovat vývoj právní úpravy (a především faktický vývoj) veřejného opatrovnictví, a to nejen z důvodu, že se jedná o problematiku neproporční, co se jednotlivých veřejných opatrovníků (obce nebo jí zřízené právnické osoby) týče. Opatrovníci, u nichž se nutnost jejich opatrovnictví vyskytne ve větší míře, nebudou dost pravděpodobně administrativně a fakticky stíhat plnit své povinnosti, jelikož hájit zájmy opatrovance není pouze otázkou administrativních úkonů, avšak opatrovník musí aktivně činit a jednat, aby opatrovanec neutrpěl nějakou závažnou újmu. Již ze současných dat lze očekávat, že takovou obcí, která bude mít problémy se zahlceností, bude městská část Praha 4.

Jako velmi dobrou hodnotím právní úpravu podpůrných opatření při narušení schopnosti zletilého právě jednat, kde se zákonodárce snaží respektovat autonomii vůle „postižené“ osoby. Jediným možným budoucím konfliktem by mohla být situace, které se rakouská právní úprava snaží předejít tím, že účinky části podpůrných opatření váže na zápis do veřejného registru, což v české právní úpravě není povinně zakotveno, přičemž se na to, dle mého názoru, nelze dívat jako na vadu, nýbrž jako na úmysl zákonodárce, který se snaží chránit princip autonomie vůle jednotlivce v co nejširším rozsahu. Mým názorem však je, že po vzoru rakouské právní úpravy by bylo vhodné *de lege ferenda* o zavedení registračního principu uvažovat i v našem právním řádu, jelikož poskytuje mnohem větší právní jistotu.

Jak jsem již zmínila, mou snahou v této diplomové práci bylo podat víceméně komplexní přehled o právní úpravě zastoupení, avšak v takovém rozsahu, který odpovídá druhu této práce. Jistě by se dalo jít do některých institutů hlouběji, avšak není smyslem diplomové práce popsat úplně všechny problémy dopodrobna, na to jsou vhodné práce disertační či habilitační, ve kterých je pro takovéto úvahy mnohem více prostoru.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

Bejček, J. *Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností*. PrRo, 2007, č. 17. ISSN 1210-6410

Čech, P. *Péče řádného hospodáře a povinnost loajality*. Právní rádce 2007, č. 3. ISSN 1213-7693

Černá, S. *Obchodní právo. Akciová společnost*. Praha. ASPI 2006. ISBN 9788073571641

Dědič, J. et al. *Obchodní zákoník. Komentář, díl III*. Praha: Polygon. 2002. ISBN 80-7273-071-1

Dvořák, J., Švestka, J., Zuklínová, M. et al. *Občanské právo hmotné*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3.

Janků, M. a kol. *Nové občanské právo v kostce*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-516-9

Kindl, M. *Občanský zákoník: praktický komentář*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-742-9

Korbel, F. *Nový občanský zákoník: Smluvní zastoupení v novém občanském zákoníku*. Bulletin advokacie, rok 2011, č. 5. ISSN 1210-6348

Krčmář, J. *Právo občanské. Reprint vydání z let 1936-1937, 1946 a 1947*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-411-8

Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9

Malovský–Wenig, A. *Příručka obchodního práva*. Praha: Československý kompas 1947

Melzer, F. a Tégl, P. *Občanský zákoník: velký komentář: Svazek I, § 1–117, Obecná ustanovení*. Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-87576-73-1

Schmidt, K. *Handelsrecht*. 5. Aufl. 1999 Heymanns, Carl (Verlag). ISBN 978-3-452-24232-7

Svoboda, K. *Nesporná řízení III*. V Praze: C. H. Beck, 2017. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-672-2

Svoboda, K. *Předběžné prohlášení v praxi*. Právní rozhledy, 2017, č. 15-16. ISSN 1210-6410

Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. *Obchodní zákoník. Komentář*, 11. vyd., Praha: C. H. Beck. 2006. ISBN 80-7179-487-2

Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M., a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN: 978-80-7400-108-6

Tichý, L. *Obecná část občanského práva*. 1. vydání. Praha 2014: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-483-4 2014

2. Seznam použitých internetových zdrojů

David, O., a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. [online] [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2021-9-29]. ISSN 2336-517. Dostupné z: www.aspi.cz

Severová, M. *Jednání podnikatele* [online]. Plzeň. 2014 [cit. 2021-10-27]. Dostupné z: [http://www.fpr-](http://www.fpr-zcu.cz/clanek/#:~:text=U%20pr%C3%A1vnick%C3%BDch%20osob%20je%20nyn%C3%AD%20mo%C5%BEen%C3%A9%20pouze%20jeden%C3%A1n%C3%AD,z%C3%A1konn%C3%A9m%20zastoupen%C3%AD%20jeden%C3%A1%20zastupuj%C3%ADc%C3%AD%20za%20podnikatele%20bez%20smlouvy)

[zcu.cz/clanek/#:~:text=U%20pr%C3%A1vnick%C3%BDch%20osob%20je%20nyn%C3%AD%20mo%C5%BEen%C3%A9%20pouze%20jeden%C3%A1n%C3%AD,z%C3%A1konn%C3%A9m%20zastoupen%C3%AD%20jeden%C3%A1%20zastupuj%C3%ADc%C3%AD%20za%20podnikatele%20bez%20smlouvy](http://www.fpr-zcu.cz/clanek/#:~:text=U%20pr%C3%A1vnick%C3%BDch%20osob%20je%20nyn%C3%AD%20mo%C5%BEen%C3%A9%20pouze%20jeden%C3%A1n%C3%AD,z%C3%A1konn%C3%A9m%20zastoupen%C3%AD%20jeden%C3%A1%20zastupuj%C3%ADc%C3%AD%20za%20podnikatele%20bez%20smlouvy)

Švestka, J., Dvořák J., Fiala, J. aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [online] [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2019-6-3]. ISSN 2336-517X. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné v Systému ASPI

3. Seznam použitých právních předpisů

Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie, zkratka ABGB, zákon z roku 1811

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením ze dne 13. prosince 2006. V ČR vyhlášena pod číslem 10/2010 Sb. m. s.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon. č. 155/1998 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých

4. Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 5. 12. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1580/2016

Nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2004, sp. zn. IV. ÚS 22/03

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 27. 09. 2018, č.j. 29 Af 64/2016-71

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2968/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2008, sp. zn. 30 Cdo 3658/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. 12. 1975, sp. zn. 3 Cz 106/75

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2002 sp. zn. 22 Cdo 714/2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2207/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2002, sp. zn. 21 Cdo 366/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3061/2012

Rozsudek Nejvyššího správního soudu z 10. 1. 2019, č. j. 9 As 390/2017-29

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 2. 2017, č. j. 8 As 174/2016-36

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 3. 2016, č. j. 1 As 33/2016-36

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 2. 2019, č. j. 4 Afs 353/2018-37

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 8. 2016, č. j. 4 As 111/2016-36

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 4. 2011, č. j. 7 Azs 4/2011-58

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2018, č. j. 8 As 147/2017-41

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 2. 2016, č. j. 8 As 6/2016-34

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 7. 2014, č. j. 4 As 85/2014-40

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 04. 01. 2017, sp. zn. 30 Cdo 3379/2016

5. Seznam ostatních zdrojů

Co dělá advokát, notář a soudní komisař. www.cak.cz [online]. Praha: ČAK, 2016 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=16336>

LegalPartners, advokátní kancelář s.r.o. [online]. [cit. 20. 8. 2017]. Dostupné z: <http://www.legalpartners.cz/pojmy/zastoupeni-pravni-zastoupeni-advokat-advokatni-kancelar-pravni-firma>

Ministerstvo vnitra ČR, Odbor strategického rozvoje a koordinace veřejné správy. *Veřejné opatrovnictví*. [online]. Praha 2021 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/verejne-opatrovnictvi.aspx>

Vláda České republiky. *Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,
č. 89/2012 Dz*

Abstrakt

Zastoupení

Tato diplomová práce se zabývá problematikou zastoupení v občanském právu hmotném, a to jak zákonného, tak smluvního. Cílem diplomové práce bylo poskytnout víceméně komplexní přehled zákonné úpravy zastoupení v českém právním řádu a partikulárně jej komparovat i s úpravou mezinárodní. Nosným předpisem, kterým se věnuje zastoupení je zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Úprava dílčích aspektů zastoupení je však roztržena do mnoha dalších předpisů.

V úvodu diplomové práce je v rámci možností stručně pojednáno o pojmu zastoupení, jeho druzích a obecných podmínkách zastoupení. Dále pak je relativně dopodrobna rozvedena problematika plných mocí. Považovala jsem za velmi důležité se touto částí zabývat podrobněji, jelikož udělování plných mocí je právní jednání, se kterým se každý z nás ve svém životě setká mnohokrát a často může toto právní jednání velmi výrazně ovlivnit náš život.

V rámci smluvního zastoupení je v diplomové práci dále zpracována rovněž prokura. V rámci zákonného zastoupení je pojednáno kromě obecných ustanovení také o zákonném zastoupení nezletilého a stručně také o zákonném zastoupení právnických osob a podnikatelů.

Větší prostor pak byl v mé diplomové práci ponechán kapitole opatrovnictví a rovněž podpůrným opatřením při narušení schopnosti zletilého právně jednat. To jednak proto, že se jedná o problematiku relativně flexibilní, co se vývoje právní úpravy týče a jednak pro to, že jde o problematiku zajímavou. Jako „zajímavost“ byla také zařazena část pojednávající o veřejném opatrovníkovi, vč. statistik, které se k danému institutu váží. Ačkoli jde o institut, se kterým se ne každý z nás setká, jedná se dle mého názoru o problematiku zřetele hodnou, avšak velmi rozporuplnou, a co překvapilo mě, také o problematiku relativně často využívanou.

S ohledem na rozsah diplomové práce bohužel není možné postihnout všechny aspekty tak širokého tématu jakým je zastoupení, doufám však, že ty nejdůležitější instituty se mi podařilo do textu zakomponovat.

Klíčová slova: Zastoupení Plná moc Prokura Opatrovnictví

Abstract

Representation

This master's thesis deals with the issues of representation, both legal and contractual, in the area of substantive civil law. The aim of this thesis is to provide a comprehensive overview of the legal regulation of representation in the Czech legal system and to partially compare the Czech regulation of representation with foreign jurisdiction. The representation is regulated mainly by Act No. 89/2012 Coll., The Civil Code. However, the regulation of partial aspects of representation is fragmented into many other legal regulations.

The introduction of the master's thesis, as far as possible, briefly discusses the concept of representation, its types and general conditions of representation. Furthermore, the issue of powers of attorney is relatively detailed. I considered very important to deal with this issue in more detail, because the granting of powers of attorney is a legal action that each of us has encountered many times in our lives and can often have a very significant impact on our lives.

Within the framework of contractual representation, the corporate representation is also further elaborated in the master's thesis. Within the framework of legal representation, in addition to the general provisions, the legal representation of a minor is also discussed, and this master's thesis also briefly deals with the legal representation of legal persons and entrepreneurs.

More space was then left in my master's thesis to the chapter on guardianship and on support measures in the event of impairment of the adult's ability to act legally. That is partly because it is a relatively flexible issue in terms of the development of legislation and partly because it is an interesting topic. The part dealing with the public guardian was also included as a "curiosity", incl. statistics related to the institute. Although it is an institute that not all of us encounter, in my opinion it is an interesting issue, albeit very contradictory. Surprising for me is also that this issue is a relatively frequently used.

Unfortunately, with regard to the scope of the master's thesis, it is not possible to cover all aspects of such a broad topic as the representation is, but I hope that I managed to incorporate into the text the most important institutes.

Key words: Representation Power of attorney Trusteeship